

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta.

Esityksen mukaan Suomessa toimiville yrityksille voitaisiin laissa säädetyin edellytyksin myöntää COVID19-pandemian aiheuttamien liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi määräaikaista valtiontukea. Valtiokonttori tekisi tukipäätöksen pääasiassa yritysten hakemusten ja Verohallinnon yritysten liiketaloudellista asemaa koskevien tietojen perusteella.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 neljänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 COVID19-pandemian vaikutus yritystoiminnalle ja työllisyyteen	4
2.2 Finnveran, ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot	4
2.2.1 Finnveran takaukset	4
2.2.2 ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot	4
2.3 Teollisuussijoitus Oy:n rahoitusohjelma.....	5
2.4 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020	5
2.5 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen.....	6
2.6 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	6
2.7 Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta	6
2.8 Verojen maksujärjestelyihin tehdyt väliaikaiset muutokset	6
2.9 Maksuperusteasetuksen väliaikainen muutos.....	7
2.10 Ravitsemusalan erityistuki	7
2.11 Yksinyrittäjien tuki	7
2.12 Nykytilan arviointi	7
3 Tavoitteet.....	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	8
4.1.1 Kustannustuen laskennassa käytetty malli	8
4.1.2 Esitettävä malli.....	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	10
4.2.1 Vaikutukset yrityksille ja työllisyyteen.....	10
4.2.2 Vaikutukset valtiontaloudelle.....	10
4.2.3 Vaikutukset viranomaisille.....	10
4.3 Vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja niiden vaikutukset.....	10
4.4 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	11
5 Lausuntopalaute	13
6 Säännöskohtaiset perustelut	13
7 Suhde talousarvioesitykseen	22
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
8.1 Lain soveltamisala - yhdenvertaisuus	22
8.2 Tukimalli – toimiala- ja yritysmaatkohtaiset rajaukset.....	22
8.3 Henkilötietojen suoja	24
8.3.1 EU:n tietosuojasetuksen merkitys.....	24
8.3.2 Ehdotuksen suhde erityisten henkilötietoryhmien käsittelyvaatimuksiin	25
8.3.3 Tietosuojariskien hallinta tietojen luovutuksessa ja säilytyksessä	25
LAKIEHDOTUS	27
Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta	27

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Valtioneuvosto on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa 16.3.2020, että maassa vallitsee COVID19 virustilanteen vuoksi poikkeusolot (COVID19-pandemia). COVID19-pandemia on vaikuttanut yrityksiin mm. liikevaihdon menetyksinä ja tarpeena lomauttaa ja irtisanoa henkilöstöä.

Valtioneuvosto linjasi neuvottelussaan 13.5.2020, että yrityksille tulee toimialasta riippumaton kustannustuki. Tuki on tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi koronaviruksen vuoksi ja joilla on vaikeasti sopeutettavia kustannuksia. Tuki kohdentuu ennen kaikkea COVID19-pandemiasta kärsiviin yrityksiin ja toimialoihin. Myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset olisivat tuen piirissä.

Valtioneuvoston linjauksen mukaan tuen tarve ja määrä arvioidaan epidemian ja sen torjumisen aiheuttaman liikevaihdon äkillisen menetyksen perusteella. Tuki on tarkoitettu yrityksen kiinteisiin kuluihin ja vaikeasti sopeutettaviin palkkakustannuksiin. Yritykset hakevat tukea sähköisesti Valtiokonttorista. Kustannustukea voi hakea, vaikka yritys olisi jo saanut muita suoria tukia koronatilanteessa. Kustannustukea eivät voi saada yritykset, jotka ovat olleet EU:n valtiontukisääntelyn tarkoittamisessa taloudellisissa vaikeuksissa 31.12.2019, jotka ovat laiminlyöneet verovelvoitteensa tai jotka ovat konkurssissa.

Lakiesitystä valmisteltaessa ELY-keskukset ja Business Finland myöntävät yrityksille koronahäiriötilanteen kehittämisavustusta. Valtioneuvosto linjasi 13.5. neuvottelussaan, että näiden niin sanottujen häiriötukien haut suljetaan samassa yhteydessä, kun kustannustukea koskeva hallituksen esitys annetaan. Business Finland ja ELY-keskukset käsittelevät normaalisti kaikki hakemukset, jotka ovat saapuneet koronatukien hakujen voimassaoloaikana. Hakujen sulkemisen jälkeen Business Finland ja ELY-keskukset rahoittavat yrityksiä normaaleilla rahoitusinstrumenteillaan.

Säädettäväksi ehdotettava yritysten määräaikainen kustannustuki on suoraan poikkeusoloista johtuva ja siksi poikkeuksellisesti katsottava valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviksi. Normaalioloissa elinkeinotoiminta ja siihen liittyvät tuet kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 § 22 kohdan nojalla maakunnan lainsäädäntövaltaan.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Valmisteluun ovat osallistuneet myös valtiovarainministeriön asiantuntijat.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi asiassa oli tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista eikä esityksestä ole järjestetty virallista lausuntokierrosta. Valmistelun aikana on kuitenkin kuultu oikeusministeriötä, Valtiokonttoria ja Verohallintoa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 COVID19-pandemian vaikutus yritystoiminnalle ja työllisyyteen

COVID19-pandemiaan liittyvien rajoitustoimenpiteiden vaikutukset yritystoiminnalle ovat olleet merkittävät. Kriisin johdosta yrityksen liikevaihto on voinut vähentyä eräissä tapauksissa jopa yli 50 prosentilla, mikä uhkaa vakavasti yritysten maksukykyä. Rajoitustoimenpiteiden aiheuttaman myynnin laskun aikanakin yritysten on jatkuvasti huolehdittava kiinteistä kustannuksistaan, kuten tilavuokrista ja lvi- ja sähkömaksuista, sekä henkilöstöön liittyvistä kustannuksista. Nämä eivät jousta myynnin vähentymisen suhteessa. Siten myynnin romahtaminen COVID19-pandemian seurauksena on omiaan lisäämään nopeasti merkittäväällä tavalla riskiä yrityksen joutumisesta konkurssiin.

Ennen koronakriisin puhkeamista helmikuun 2020 lopussa työttömänä työnhakijana oli työnvälitystilaston mukaan noin 248 000 henkilöä. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmästä poimitun päiväseurannan mukaan 25.5.2020 työttömänä työnhakijana oli noin 431 000 henkilöä. Suurin osa työttömien työnhakijoiden määrän kasvusta on tullut lomautuksista. Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän seurannan mukaan 16.3.-19.5.2020 välisenä aikana alkoi noin 213 000 lomautus- ja noin 22 000 työttömyysjaksoa. Osa edellä mainituista jaksoista on päättynyt 19.5.2020 mennessä. Kokoaikaisesti lomautettuja oli 19.5.2020 noin 163 000, mikä vastaa noin 7 prosenttia kaikista palkansaajista.

2.2 Finnveran, ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot

2.2.1 Finnveran takaukset

Finnvera voi myöntää takauksen koronaviruksen aiheuttaman suhdannetilanteen edellyttämään rahoitukseen pankin yritykselle myöntämään lainaan. Takaus on enimmillään 80 prosenttia pankkiluoton pääomasta. Yrityksellä tulee olla edellytykset kannattavaan liiketoimintaan, mutta koronavirusepidemiaan liittyvä talouden kehitys on aiheuttanut yritykselle tilapäisen rahoitusvajeen.

Finnveran rahoitus on vastikkeellista ja rahoitukseen voi sisältyä valtiontukea. Rahoitus kohdentuu kaikille toimialoille lukuun ottamatta maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja rakennustoiminnan perustajaurakointia. Finnveran ns. nopeutetun hakemusten käsittely- ja päätöksentekoprosessin enimmäismäärää on nostettu 150 000 eurosta alle miljoonan euron lainan takauspäätöksiin.

Hallitus antoi eduskunnalle 23.4.2020 esityksen, joka mahdollistaa hallituksen 20.3.2020 linjaaman korotuksen rahoitukseen. Nyt Finnveran kotimaan rahoitusvaltuudet ovat 4,2 miljardia euroa, joista on käytetty noin 2 miljardia euroa. Valtuudet korotetaan 12 miljardiin euroon. Lisärahoitus kohdentuisi pääasiallisesti takauksiin, joiden tarkoituksena on helpottaa yritysten lainansaantia pankeista COVID19-pandemiatilanteessa.

2.2.2 ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot

Yritysten on mahdollista hakea taloudellista tukea Business Finlandilta ja ELY-keskuksilta. Business Finland -tuki on tarkoitettu 6–250 henkeä työllistäville muille yrityksille kuin yksityisille elinkeinonharjoittajille ja ELY-keskuksen rahoitus sitä pienemmille yrityksille pois lukien yksityisyritykset. Hallituksen päättämän avustusvaltuuden myötä Business Finlandin kautta kanavoidaan yrityksille 800 miljoonaa euroa, ja ELY-keskuksista 400 miljoonaa euroa.

HE 91/2020 vp

Tukivälineet ovat luonteeltaan toiminnan kehittämisrahoitusta. Tukea on kahdenlaista: yhtäältä esiselvityusrahoitusta (enintään 10 000 euroa) ja toisaalta kehittämisrahoitusta (enintään 100 000 euroa). Rahoitus on vähämerkityksistä ns. de minimis-rahoitusta, jonka yhteenlaskettu enimmäismäärä yritystä kohti on 200 000 euroa kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana.

Rahoitus soveltuu lähes kaikille toimialoille, joiden nykyinen liiketoiminta kärsii COVID19-pandemian aiheuttamista markkina- ja tuotantoketjuhäiriöistä. ELY-keskuksen rahoitusta ei kuitenkaan ole voitu myöntää kalatalouteen, maatalouteen, metsätalouteen eikä myöskään maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen. Business Finlandin rahoitusta ei puolestaan ole voitu myöntää maatalouden alkutuotantoon eikä kalastuksen ja vesiviljelyn aloilla toimiville yrityksille.

Rahoituksella yritys voi suunnitella ja toteuttaa kehittämistoimenpiteitä, jotka parantavat yrityksen mahdollisuuksia koronan aiheuttamassa häiriötilanteessa ja sen jälkeen. Rahoituksessa käytetään kustannusarviota ja rahoitus maksetaan syntyneitä toteutuneita kustannuksia vastaan. Rahoitusta ei voida käyttää menetetyn kassavirran kattamiseen, operatiivisiin palkkakuluihin, olemassa olevan toiminnan suoraviivaiseen toimeenpanoon tai operatiivisen tuotantotoimintaan eikä liiketoiminnan häiriöistä aiheutuvien tappioiden kattamiseen. Lisäksi verkkokaupan tekninen pystyttäminen ei ole mahdollista tuen turvin.

Niin sanottua koronarahoitusta koskevia hakemuksia on jätetty ELY-keskuksiin yhteensä 26 548 kappaletta (tilanne 19.5.2020). Päätöksiä on tehty yhteensä 13 066 kappaletta, joista myönnteisten päätösten määrä on 9 656 kappaletta ja tukea on myönnetty yhteensä noin 114,4 miljoonaa euroa.

Business Finlandiin on 19.5.2020 tiedon mukaan saapunut 26 464 hakemusta, joissa haettu yhteensä 1 306 miljoonaa euroa. Hakemuksia on käsitelty 15 200 kappaletta, tehtyjä päätöksiä on yhteensä 11 140 ja hylättyjä 4 060. Hakemusten hylkäysprosentti on 28,4.

Valtioneuvosto linjasi 13.5.2020 neuvottelussaan, että näiden häiriötukien haut suljetaan samassa yhteydessä, kun kustannustukea koskeva hallituksen esitys annetaan. Business Finland ja ELY-keskukset käsittelevät normaalisti kaikki hakemukset, jotka ovat saapuneet koronatu- kien hakujen voimassaoloaikana. Hakujen sulkemisen jälkeen Business Finland ja ELY-kes- kukset rahoittavat yrityksiä normaaleilla rahoitusinstrumenteillaan.

2.3 Teollisuussijoitus Oy:n rahoitusohjelma

Valtion pääomasijoitusyhtiö Tesi eli Suomen Teollisuussijoitus Oy on käynnistänyt rahoitusoh- jelman COVID19-pandemian vaikutuksista tilapäisiin vaikeuksiin joutuneiden keskisuurten yritysten toiminnan jatkumisen turvaamiseksi. Tesi rahoittaa ohjelmasta keskisuuria yrityksiä, joilla on merkittävää työllisyysvaikutusta ja liikevaihtoa Suomessa (liikevaihto vähintään 10 miljoonaa euroa, henkilöstömäärä yli 50, liiketoiminta on ollut kannattavaa ennen kriisiä ja edellytykset siihen ovat olemassa myös jatkossa). Sijoitukset ovat kooltaan 1–10 miljoonaa eu- roa. Ohjelman piirissä ovat osakeyhtiöt ja julkiset osakeyhtiöt.

2.4 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020

Työmarkkinajärjestöjen 18.3.2020 sopima työllisyyspaketti on helpottanut työvoiman sopeut- tamista COVID19-pandemiatilanteeseen. Sopimuksen pohjalta tehdyillä lakimuutoksilla on no- peutettu työntekijöiden lomauttamista, mikä pienentää yritysten työvoimakustannuksia lomaut- tamiseen kuluvalta ajalta. Muutosten myötä lomauttamiseen kuluva aika on vähintään 13 päi-

HE 91/2020 vp

vää, jolta ajalta työnantajalla on myös palkanmaksuvelvollisuus. Toisaalta koeajalla olevan sopimuksen voi purkaa välittömästi, mutta tämän arvioidaan koskevan vain noin 4 prosenttia palkansaajista.

2.5 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen

Edeltävässä jaksossa 2.3 käsitellyn työmarkkinajärjestösopimuksen nojalla työnantajan työeläkemaksuja alennetaan väliaikaisesti 2,6 prosenttiyksiköllä vuonna 2020. Toisaalta työnantajamaksut nousevat vuosina 2022–2025. Muutos tulee voimaan 1.5.2020 ja on voimassa kuluvan vuoden loppuun.

2.6 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lainmuutos tiukensi väliaikaisesti edellytyksiä velallisen asettamiselle konkurssiin velkojan hakemuksesta. Muutos edesauttaa osaltaan yritysten mahdollisuutta selvitä koronatilanteessa. Velallista ei oleteta maksukyvyttömäksi sillä perusteella, että tämä ei ole viikon kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa. Konkurssiin asettaminen estyy silloin, kun yrityksen vaikeudet selvitä velvoitteistaan ovat tuoreita ja johtuvat siten oletettavasti COVID19-pandemiasta. Niin ikään konkurssiuhkaisen maksukehotuksen käyttö perinnässä estyy näissä tilanteissa. Laki tuli voimaan 1.5.2020 ja on voimassa 31.10.2020 asti.

2.7 Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Laila korvattiin ulosottokaaren (705/2007) säännökset, joissa säännellään ulosottomenettelyn keventämistä, rajoittamista tai täytäntöönpanon lykkäämistä koskevista edellytyksistä, jotta COVID19-pandemiasta aiheutuvat taloudellisten vaikeudet voidaan ottaa paremmin huomioon ulosottomenettelyssä. Ulosoton joutuisuusvaatimusta muutettiin niin, että muissa säännöksissä myönnettävät keventämiset ja rajoittamiset sekä mahdolliset täytäntöönpanon lykkäämiset otetaan joutuisuussäännöksessä huomioon. COVID19-pandemiassa väliaikainen kyvyttömyys vastata velvoitteista ei saisi johtaa myöskään välittömästi maksuhäiriömerkintään. Laki näin mataltaa ulosottokaaren helpotusten ja rajoitusten soveltamisen kynnyksiä. Ulosottomiehellä säilyy tapauskohtainen harkinta muuttaa tai rajata tämän lain perusteella annettuja lisäaikoja ja helpotuksia, jos olosuhteet sitä edellyttävät. Laki tuli voimaan 1.5.2020 ja on voimassa 31.10.2020 asti.

2.8 Verojen maksujärjestelyihin tehdyt väliaikaiset muutokset

Maksujärjestelyyn kuuluville erääntyneille veroille laskettavaa viivästyskorkoa alennettiin väliaikaisesti kolmella prosenttiyksiköllä seitsemästä prosentista neljään prosenttiin. Muutos koskee 1.3.2020 tai sen jälkeen erääntyneitä veroja. Samalla kun viivästyskorkoa alennettiin väliaikaisesti, Verohallinto helpotti omilla toimillaan maksujärjestelyn ehtoja. Nämä toimenpiteet liittyvät muun ohessa maksuohjelman maksuerien aikatauluun sekä mahdollisuuteen lisätä uusia veroja voimassa olevaan maksujärjestelyyn. Lakimuutos (294/2020) tuli voimaan 1.5.2020.

Hallitus on antanut 20.5.2020 eduskunnalle esityksen (HE 74/2020 vp), jossa ehdotetaan, että huojennettu maksujärjestely laajennettaisiin koskemaan tammi-maaliskuussa 2020 erääntyneitä jo suoritettuja arvonlisäveroja. Verohallinto maksaisi nämä maksujärjestelyyn otetut verot verovelvolliselle ja verovelvollinen suorittaisi ne maksuohjelman mukaisesti Verohallinnolle. Lisäksi huojennettua maksujärjestelyä tarkistettaisiin siten, että veron palautuksia ei käytettäisi niiden kohteena olevan veron suoritukseksi. Lisäksi edellä mainitussa esityksessä ehdotetaan, että maksujärjestelyn kohteena olevalle verolle laskettavaa viivästyskorkoa alennettaisiin edelleen neljästä prosentista kolmeen prosenttiin.

2.9 Maksuperusteasetuksen väliaikainen muutos

Valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 5 §:n 1 momenttia julkisoikeudellisen suoritteen maksamiselle myönnettävästä korollisesta maksuajasta on muutettu väliaikaisesti 23.4.2020 (VM/2020/56). Muutoksen myötä viranomaisen voi myöntää korotonta maksuaikaa kolme kuukautta, jos kyse on yli sadan euron suuruudesta julkisoikeudellisesta maksusta.

2.10 Ravitsemusalan erityistuki

Ravitsemisliiketoimintaa on lainsäädännöllä voimakkaasti rajoitettu, jolloin on ollut tarpeen tehdä järjestelyt yhtäältä kohtuulliselle rahalliselle kompensaatiolle ja toisaalta rajoitusvelvoitteen vaikutusten lieventämiseksi muutoin. Tätä koskeva lakimuutos tulee voimaan 5.6.2020 (403/2020).

2.11 Yksinyrittäjien tuki

Kunnat myöntävät yksinyrittäjille 2000 euron avustuksen koronatilanteesta selviämiseen. Työ- ja elinkeinoministeriön korvaa myönnettyt yksinyrittäjätuet kunnille. Työ- ja elinkeinoministeriö oli 19.5.2020 tilanteen mukaan saanut kunnilta 309 kappaletta yksinyrittäjien tukiin liittyviä hakemuksia, joiden kokonaissumma on 249 miljoonaa euroa. Kuntia koskevia päätöksiä on tehty 302 kappaletta ja tämä kattaa noin 125 000 yksinyrittäjää.

2.12 Nykytilan arviointi

Koronakriisin pitkittyessä on todettu, että edellä mainitut tuet eivät riittävällä tavalla kohdistu kaikkein eniten koronasta kärsiviin yrityksiin ja sitä kautta myös koronasta kärsiville toimialoille. Erityisesti Business Finlandin ja ELY-keskusten koronatukien ongelmaksi on havaittu, ettei tukia voida riittävässä laajuudessa kohdentaa yritysten kiinteisiin kustannuksiin, koska tuen ovat luonteeltaan kehittämistukia ja kohdistuvat ensisijaisesti kehittämiskustannuksiin.

3 Tavoitteet

Edellä esitetyillä perusteilla on tarpeen säätää lailla kustannustuesta COVID19-pandemian aiheuttamasta taloudellisesta menetyksestä kärsineille yrityksille sen lisäksi, mitä aiemmin kerrotuista tuista ja muun muassa konkurssilain ja saneerauslain muutoksilla yleisesti tuetaan yritysten toiminnan jatkuvuutta COVID19-pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa.

Tavoitteena on pienentää konkurssiin ajautuvien yritysten määrää turvaamalla yritysten maksuvalmiutta. Tuella edistetään yritystoiminnan jatkuvuutta ja ylläpidetään taloudellista tuotantokapasiteettia. Konkurssien ehkäisemisellä pyritään siihen, että työllisyystilanne voisi parantua nopeammin kriisin jälkeen.

Tuen maksatuksen nopeaksi toteuttamiseksi käsittelyn on oltava sujuvaa. Tuki olisi toimialariippumaton ja sen käsittelyssä olisi varmistettava tasapuolisuuden toteutuminen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Kustannustuen laskennassa käytetty malli

Esitetty kustannustuki perustuu Vesa Vihriälän työryhmän esitykseen 8.5.2020. Työryhmän mallissa alla oleva kaava määrittäisi yrityksen saaman tuen kahdelta kuukaudelta.

$$tuki = \left(\frac{\text{liikevaihto (vertailu)} - \text{liikevaihto (toteutunut)}}{\text{liikevaihto (vertailu)}} - y \right) x (\text{kiinteät kustannukset} + \text{palkat}),$$

<i>liikevaihto (vertailu)</i>	Yrityksen vuoden 2019 maaliskesäkuun myynnin keskiarvo. Jos yritys on perustettu vuoden 2019 kesäkuun jälkeen, vertailukauden myynti on vuoden 2020 tammi-helmikuun myynnin keskiarvo.
<i>liikevaihto (toteutunut)</i>	Yrityksen vuoden 2020 huhtikuun ja toukokuun myynnin keskiarvo.
<i>kiinteät kustannukset</i>	Yrityksen ilmoittamat kiinteät kustannukset tukikautena (2 kk)
<i>palkat</i>	Yrityksen tulorekisterin mukaan maksamien palkkojen summa tukikautena (2 kk)
<i>y</i>	myynnin aleneman omavastuu 30 %

Valmistelussa on arvioitu tuen erilaisten toteuttamisvaihtoehtojen kustannuksia ja kohdentumista. Tuen perusajatus on eduskunnan linjauksen mukaisesti, että se kohdentuisi koronaepidemiasta pahiten kärsineille toimialoille ja yrityksille. Tästä syystä erilaisia vaihtoehtoisia malleja on arvioitu nimenomaan tuen kohdentumisen näkökulmasta.

Kustannustuen tavoitteena on vähentää konkurssiin ajautuvien yritysten määrää turvaamalla yritystoiminnan jatkuvuutta ja ylläpitämällä taloudellista tuotantokapasiteettia. Tuen tarkoitus on edistää talouden nopeaa elpymistä akuutin kriisin jälkeen.

Valtioneuvoston linjausten mukaisesti kustannustuen pitää kohdistua pahiten kärsineille yrityksille, sen pitää perustua helposti ja luotettavasti mitattavissa oleviin tietoihin, tuki saa vääristää yritysten käyttäytymistä mahdollisimman vähän, tukipolitiikan pitää olla oikeudenmukaista ja yleisesti hyväksyttävissä olevaa ja tuen kustannusten pitää olla yhteiskunnan kestävässä rajoissa.

Tuen kohdentamiseksi koronasta kärsineisiin yrityksiin valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja. Vaihtoehdot ovat koskeneet yrityksen liikevaihdon alenemaa eri prosenteilla. Lisäksi on tarkasteltu eri toimialoilla tapahtuneita liikevaihdon pudotuksia maaliskuun tietojen perusteella. Vaihtoehtoja analysoitaessa on käynyt ilmi, että kaavamaisista tukeista on erittäin vaikeaa kohdistaa siten, että laskennallisesti arvioituna se kohdistuisi yksinomaan koronatilanteesta aiheutuneeseen liikevaihdon pudotukseen. Tämän ongelman minimoimiseksi lainvalmistelussa on päädytty malliin, jossa yrityksen toimialalla on koettu vähintään 10 % liikevaihdon pudotus vertailuajankohtaan nähden. Mikäli yritys toimisi tällaisella toimialalla edellyttäisi lisäksi, että yrityksen oma liikevaihto olisi alentunut vähintään 30 % vertailuajankohtaan nähden. Koska laskelmia ei ole voitu tehdä todellisilla huhti- ja toukokuun luvuilla, sisältyy niihin merkittäviä epävarmuuksia tilanteen poikkeuksellisuudesta johtuen.

4.1.2 Esitettävä malli

Malli jota lakiehdotuksessa esitetään, perustuu yllä kuvattuun vaihtoehtoon, jossa ensin arvioidaan, mitkä toimialat ovat kärsineet koronasta siten, että toimialan liikevaihto on huhtikuussa 2020 pudonnut 10 % vertailujaksoon verrattuna. Toimialarajauksen perusteella kyetään poistamaan osittain tuen epätarkkaan kohdentumiseen johtavia tekijöitä, kuten esimerkiksi kausivaihtelun vaikutus toimialan kehitykseen.

Mikäli yritys on toimialalta, jonka liikevaihto on pudonnut 10 %, lakiesityksessä tarkemmin esitetyllä tavalla lasketaan yhtiön yhtiökohtaisen liikevaihto lasku. Mikäli tämä on 30 % tai enemmän, yhtiö voi saada kustannustukea muiden lakiin perustuvien edellytysten täytyessä.

Valtiokonttori voisi poiketa toimialarajauksesta yrityksen osoittamista erityisen painavista, COVID19-pandemiaan liittyvistä syistä. Yrityksen tulisi osoittaa ne syyt, joiden vuoksi yrityksen tilanne poikkeaa toimialan yleisestä tilanteesta. Lisäksi yrityksen tulisi osoittaa, että liikevaihdon lasku liittyy COVID19-pandemiaan eikä esimerkiksi yrityksen normaaliin kausivaihteluun tai muuhun COVID19-pandemiasta riippumattomaan syyhyn. Tällaiseen yritykseen kuitenkin sovellettaisiin lakia muilta osin.

Kustannustuki korvaisi yrityksen kiinteitä ja palkkakustannuksia ja se maksettaisiin kahdelta kuukaudelta kertasuorituksena. Kiinteiden kustannusten korvaus ei saisi ylittää kuukausitasolla puolta yrityksen vertailukuukausien keskimääräisestä liikevaihdosta.

Tukea, jonka laskennallinen suuruus on alle 2 000 euroa kuukaudessa, ei maksettaisi. Kustannustukea saisivat vain ne yritykset, joiden huhti-toukokuun 2020 keskimääräinen liikevaihto oli 30 % pienempi kuin 1.3.-30.6.2019 keskimääräinen liikevaihto. Liikevaihdon lasku todetaan Verohallinnolle annetuista alv-ilmoituksista. Tuen perusteena olevan huhtikuun 2020 myyntitiedon sekä vertailuajankohdan liikevaihtotiedot saadaan lähtökohtaisesti Verohallinnon Valtiokonttorille toimitettavista tiedoista. Tuen maksamiseksi käytettäisiin huhtikuun liikevaihtotietoja. Yritys voisi halutessaan vaatia tukea maksettavaksi kuitenkin sekä huhti- että toukokuun myyntitietojen perusteella. Tällöin maksatus voisi tapahtua vasta heinäkuun loppupuolella, jolloin toukokuun liikevaihtotiedot olisi saatavissa yrityksen Verohallinnolle toimittamasta arvonlisäveroilmotuksesta. Jos yrityksen liiketoiminta on kokonaan tai osittain muuta kuin arvonlisäverollista myyntiä, yritys ilmoittaa tiedon huhti- ja toukokuun myynnistä ja vertailukuukausien myynnistä hakemuksessa. Jollei yritys sovelta kuukausikohtaista menettelyä arvonlisäveroilmotamisessaan, sen tulee todentaa liikevaihto muulla tavalla. Tavoitteena on kohdistaa tuki nimenomaan koronan aiheuttamiin merkittäviin vaikutuksiin. Tukea saisi yrityksen kiinteiden kustannusten ja palkkakustannusten perusteella.

Alustava arvio kustannustuen suhteesta BF-tukiin on, että päällekkäisyys ei ole merkittävää, vaan jäänee alle 20 prosentin. Tämä varmistuu kuitenkin vasta kun huhtikuun liikevaihtotiedot saadaan. Muiden tukien osalta päällekkäisyyden ennakoidaan olevan huomattavasti vähäisempää.

Kustannustukea voitaisiin myöntää lainmukaisin edellytyksin myös liiketoimintaa harjoittaville yhdistyksille ja säätiöille.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset yrityksille ja työllisyyteen

Ehdotetun lakiesityksen avulla mahdollistetaan yritysten selviytyminen COVID19-pandemiaan liittyvien rajoitusten aiheuttamasta myynnin merkittävästä laskusta. Kustannustuki parantaa yritysten voimakkaasti heikentynyttä maksuvalmiutta.

Yksittäisten yritysten kannalta kustannustuki painottuu voimakkaimmin niihin yrityksiin, jotka ovat kärsineet COVID19-pandemiasta eniten. Ehdotetun lakiesitykseen mukainen edellytys myynnin vähintään 30 % pudotuksesta ja maksimikatto 500 000/2kk euroa rajaavat tuen nimenomaan COVID19-pandemian vuoksi eniten kärsineille yrityksille.

4.2.2 Vaikutukset valtiontaloudelle

Kustannustuen tarkat vaikutukset valtiontaloudelle riippuvat hakemusten määrästä ja myönnettyjen korvausten suuruudesta. Tässä vaiheessa valitun tukimallin arvioidaan lisäävän valtion menoja noin 300 miljoonalla eurolla vuonna 2020. Arvio pohjautuu maaliskuun liikevaihtotietojen perusteella laskettuun kustannusarvioon, jossa on lisäksi varauduttu siihen, että huhtikuun liikevaihdon toteutuma voi olla merkittävästi huonompi. Toisaalta Business Finlandin ja ELY-keskusten kautta myönnettyjen koronatukien yhteensovittaminen vähentää kustannusarviota. Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan tuen maksamiseen 300 milj. euron määrärahaa uudelle momentille 32.40.43 (Yritysten kustannustuki). Lisäksi ehdotetaan momentille 28.20.01 (Valtiokonttorin toimintamenot) 6 milj. euron määrärahalisäystä tuen hallinnolliseen toimeenpanoon.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisille

Valtiokonttorin toimeenpaneman yritysten kustannustuen hakemus-, päätöksenteko- ja maksatusmenettelyn vaikutus takaisinperintävaihe mukaan lukien on valtiokonttorin henkilöstömäärään arviolta 30–90 henkilötyövuotta (v. 2020) ja tietojärjestelmäkustannuksiin 6 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa Valtiokonttorille esitetään 6 miljoonaa euron määrärahalisäystä kustannustukein toimeenpanemiseksi.

Lakiesitystä valmisteltaessa ELY-keskukset ja Business Finland myöntävät yrityksille koronavirustilanteen kehittämisyhteistyä. Valtioneuvosto linjasi neuvottelussaan 13.5.2020, että näiden niin sanottujen koronatukien haut suljetaan samassa yhteydessä, kun kustannustukea koskeva hallituksen esitys annetaan. Business Finland ja ELY-keskukset käsittelevät normaalisti kaikki hakemukset, jotka ovat saapuneet koronatukien hakujen voimassaoloaikana. Hakujen sulkemisen jälkeen Business Finland ja ELY-keskuskusten työpanos vähenee tältä osin ja ne jatkavat rahoitusta yrityksistä normaaleilla rahoitusinstrumenteilla.

4.3 Vaihtoehtoiset toteuttamistavat ja niiden vaikutukset

Pääasiallisena vaihtoehtona on nykyisten Business Finland- ja ELY-tukien jatkaminen koronatukena. Tuet ovat tarkoitettuja tutkimukseen ja kehittämiseen. Tuet on kuitenkin todettu sopivan huomattavasti silloin kun pyritään korjaamaan äkillisestä, lukuisiin toimialoihin vaikuttavaa, liiketoiminnan lakkaamisesta aiheutuvaa kriisiä.

Toisena vaihtoehtona on em. tukia koskevan sääntelyn muuttaminen siten, että Business Finland ja ELY-keskukset voisivat laajentaa tehtävänsä elinkeinopoliittisten tukien myöntämiseen.

Tämä on kuitenkin myös todettu epätarkoituksenmukaiseksi etenemistavaksi kyseisten organisaatioiden ollessa nimenomaan erikoistuneita tki-toiminnan edistämiseen.

Näistä syistä on valtioneuvosto linjannut, että käytettävissä olevista vaihtoehdoista paras olisi määräaikaista kustannustuesta säättäminen.

Neljättä vaihtoehtoa, jossa säädetään sekä määräaikainen kustannustuki että laajennetaan Business Finlandin ja ELY:jen tehtävää yleisten elinkeinopoliittiseen tukitoimintaan, on pidetty epätarkoituksenmukaisena.

Vaihtoehtona on lisäksi tutkittu yrityskohtaisen liikevaihdon vähenemiskriteerin tiukentamista. Yrityskohtaisen liikevaihdon vähenemiskriteerin tiukentaminen kohdistaa tukea pahimmin liikevaihtoaan menettäneisiin yrityksiin lisäten jonkin verran todennäköisyyttä, että ko. kriteerin täyttävä yritys on kärsinyt COVID19-pandemiasta. Samalla kriteerin tiukentaminen kuitenkin rajaa voimakkaasti tuen piiriin tulevien yritysten lukumäärää ja tuen yleistä, tuotantokyvyn, työllisyyden ja organisaatiopääoman säilymiseen liittyvää vaikutusta.

Valtioneuvostolla on ollut käytettävissään (edellä luku 4.1.1.) tuoreimmat, kuluvaan vuoteen maaliskuuta koskevat verohallinnon tiedot yritysten myynnin kehityksestä. Laskelmien mukaan esimerkiksi yrityskohtainen 30 %:n liikevaihdon vähenemisedellytys yksinään kohdistaisi vain n. 31 % tuesta COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille. Yrityskohtaisen liikevaihdon vähentymisvaatimuksen korottaminen 50 %:iin tehostaisi kohdentumista vain vähän, käytännössä n. 34 %:iin tuesta. Ts. tällöinkin lähes 2/3 tuesta myönnettäisiin ja maksettaisiin COVID19-pandemiasta riippumatta. Tukea saavien yritysten lukumäärä vähenisi n. 14 000 yrityksestä 8 000 yritykseen. Valtioneuvoston arvion mukaan yrityskohtainen liikevaihdon vähentymisvaatimus ei yksinään ole tehokas eikä tarkoituksenmukainen keino lain säännöksiin kohdentaa tukea COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille.

Edellä kerrotuista syistä valtioneuvosto esittää tukimallia, joka on yhdistelmä toimialakohtaista arviota ja yrityskohtaista arviota.

4.4 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Ruotsin Regeringskanslietin yhteenvedon perusteella (12.5.2020) Ruotsissa on toteutettu mittavia tukitoimia COVID19-pandemian johdosta. Kaikkien tähän asti myönnettyjen työllisyyttä tukevien suorien toimien kustannuksiksi arvioidaan yhteensä noin 240 miljardia Ruotsin kruunua. Yhdessä luvattujen lainatakauksien kanssa valtio tukien kokonaisarvo on 805 miljardia Ruotsin kruunua, minkä lisäksi keskuspankki on luvannut 1400 miljardia kruunua tukea, yhteensä siis noin 2.200 miljardia Ruotsin kruunua. Luku on noin kaksi kertaa Ruotsin valtion vuosibudjetin suuruinen.

Tanskassa on niin ikään toteutettu mittavia toimia yritysten ja talouden toiminnan varmistamiseksi. Lainatakuita yrityksille on lisätty 60 miljardia Tanskan kruunua ja palkkakompensatiota 6 miljardia Tanskan kruunua. Ennakonpidätysten maksua on lykätty neljä kuukautta ja lykkäyksen kokonaissumma on 90 miljardia Tanskan kruunua. Arvonlisäveron perintää on lykätty 70 miljardin Tanskan kruunun arvosta. Itsensä työllistäjien ja freelancereiden tukeen on osoitettu 14 miljardia Tanskan kruunua. Yritysten kiinteiden kulujen kompensatio-ohjelmaan on osoitettu 65 miljardia Tanskan kruunua. Pk-yrityksille on tarjottu tukea korottomiin lainoihin 35 miljardilla Tanskan kruunulla ja vientiyritysten vientitakuisiin 30 miljardia Tanskan kruunua.

HE 91/2020 vp

Norjassa on toteutettu seuraavia COVID19-pandemiaan liittyviä toimia. Yrityksen tulonmenetyksen pitää olla vähintään 30 % verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen. Maaliskuun osalta luku on 20 %, koska rajoitustoimenpiteet aloitettiin 12.3.2020. Vuoden sisällä perustetut yritykset voivat laskea tappion tammi- ja helmikuun tuloksesta. Alle 5 000 kruunun (442,5 euroa) suuruisia korvauksia ei makseta ja maksimikorvaus on 30 miljoonaa kruunua (2,7 milj. euroa). Tukijärjestelmä on voimassa maaliskuu-, huhti- ja toukokuun.

Niille yrityksille, joita hallitus ei määrännyt suljettavaksi, tulee myös 10 000 kruunun omavastuuosuus kuukaudessa. Hallituksen määräyksestä suljetuille yrityksille ei tule omavastuuta. Minkään yrityksen kaikkia kuluja ei kateta.

Hakujärjestelmä hyödyntää olemassa olevia rekisteritietoja yritysten taustojen tarkastuksessa, kuten esim. verovelat ja liikevaihdon suuruus. Osa hakemuksista otetaan tarvittaessa manuaaliseen käsittelyyn. Kaikki maksetut yritystuet julkistetaan ja verovirasto tarkastaa myönnettyt tuet jälkikäteen. Virasto tekee myös yhteistyötä poliisin talousrikosyksikön kanssa.

Yritykselle maksettava tuki maksetaan seuraavan kaavan mukaan:

Kompensaatio = tuotonlasku prosentteina x (kiinteät kulut miinus mahdollinen omavastuu) x tarkistus/säätötekijä (justeringsfaktor) ”Säätötekijä” on 0,9 yrityksille joilta valtio on kieltänyt toiminnan ja 0,8 muille yrityksille.

Alankomaiden osa-aikainen työttömyysturva ja kertakorvaus kiinteisiin menoihin ovat tähän asti eniten hyödynnetyt yritystukimekanismit. Rahallisesti selvästi arvokkain on tämä osa-aikainen työttömyysturva, jonka puitteissa valtio maksaa 90 % koronan vuoksi tekemättä jääneiden töiden palkasta niille yrityksille, joiden tulot laskeneet vähintään 20 % koronan vuoksi. Työntekijöiden pitäminen palkkalistoille on edellytys tuen saamiselle.

Tämän lisäksi Alankomaiden hallitus muun muassa:

- Myöntää yksityisyrittäjille ja muille itsensä työllistävälle n. 1 500 euroa /kk toimeentulotuen (kunnat maksavat tuen ja sen suuruus vaihtelee aavistuksen elämäntilanteen mukaan)
- Kattaa 70 % kukkien ja vihannesten viljelijöiden tulonmenetyksistä (tuesta käytiin pitkähkö väantö, ja hallitus katsoi 30 % kohtuulliseksi yrittäjäriskiksi)
- Nopeuttaa monien olemassa olevien tukien maksatusta (mm. teollisuuden energiaverojen hyvitykset, uusiutuvan energian tuet).
- Lykkää monien verojen keräämistä 3–6 kuukaudella; energiaverot, turistiverot, vesimaksut.

Lisäksi erilaiset valtiontakaukset ja helpotukset yrityslainoihin ovat tärkeässä roolissa. 2 milj. – 150 milj. euron suuruisissa yrityslainoissa valtiontakauksen maksimimäärä on nostettu 50 prosentista 90 prosenttiin. Toisella ohjelmalla helpotetaan 50 000 euron–2 milj. euron suuruisia yrityslainoja ja mikroluotoille on asetettu 2 % korkokatto. Toimeentulotuen lisäksi yksityisyrittäjät voivat lunastaa 10 157 euron suuruisen yrityslainan edullisin lainaehdoin.

5 Lausuntopalaute

Esityksen kiireellisyyden vuoksi asiassa oli tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista eikä esityksestä ole järjestetty virallista lausuntokierrosta. Valmistelua on tehty yhteistyössä valtiovarainministeriön ja valtiokonttorin kanssa. Lisäksi valmistelun aikana on konsultoitu oikeusministeriön, maa ja metsätalousministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijoita.

6 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala.

1 momentti. Tämä laki koskee yrityksille COVID19-pandemian aiheuttamien liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävää määräaikaista valtiontukea, jonka Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (komission päätös SA.56995(2020/N)).

Yrityksen käsite olisi sama kuin EU:n kilpailuoikeudessa. Sekä yrityksen että taloudellisen toiminnan käsitteet ovat EU-oikeudessa laajat. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yrityksiä ovat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Ratkaisevaa arvioinnissa on harjoitettavan toiminnan luonne. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita ja palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla. Myös voittoa tavoittelemattomat yksiköt, kuten yhdistykset ja säätiöt, sekä luonnolliset henkilöt, voivat harjoittaa taloudellista toimintaa.

Koska kyse on julkisista varoista myönnettävästä tuesta, siihen tulee soveltaa EU:n valtiontukisääntöjä. Yritysten kustannustuki perustuisi Euroopan komission 24.4.2020 antamaan päätökseen (SA.56995(2020/N)), jolla komissio hyväksyi Suomen puitetukiohjelman COVID19-pandemiaan liittyville valtiontukitoimenpiteille sisämarkkinoille soveltuvaksi. Päätös perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 3 kohdan b alakohtaan sekä komission tiedonantoon tilapäisiksi puitteiksi valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkessä COVID19-pandemiassa (C(2020) 1863 final).

Tiedonannon ja komission päätöksen mukaan suorina avustuksina myönnettävät tuet ovat yhteensopivia SEUT 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan kanssa edellyttäen, että yksittäiselle yritykselle myönnettävä tuki ei ylitä 800 000 euroa ja että tuki myönnetään sellaisen tukiohjelman perusteella, jolla on alustava budjetti. Puitetukiohjelman tavoitteena on tukea yrityksiä, jotka kärsivät äkillisestä maksuvalmiuden heikentymisestä tai jopa sen täydellisestä puutteesta COVID19-pandemian vuoksi. Tukea voidaan myöntää suorina avustuksina, vero- ja sosiaaliturvamaksuetuksina, takaisinmaksettavina ennakkoina, takauksina, lainoina ja pääomana. Puitetukiohjelman mukaisia tukitoimenpiteitä voidaan yhdistää vähämerkityksistä tukea koskevan niin sanotun de minimis -asetuksen (komission asetus 1407/2013) mukaisen tuen tai yleisen ryhmäpoikkeusasetusten (komission asetus 651/2014) mukaisen tuen kanssa edellyttäen, että mainittujen asetusten säännöksiä ja kasautumissääntöjä noudatetaan.

Tukea ei saa myöntää yrityksille, jotka olivat vaikeuksissa jo 31.12.2019 eli ennen COVID19-pandemian puhkeamista. Tuki tulee myöntää viimeistään 31.12.2020. Tuki, joka on myönnetty komission hyväksymän tukiohjelman nojalla, voidaan yhdistää muihin valtiontukiin. Tukea myöntäviä viranomaisia voivat olla valtion viranomaisten lisäksi myös kunnat. 800 000 euron enimmäismäärää laskettaessa otetaan huomioon kaikki yksittäisen yrityksen ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yritysten saamat tuet, jotka on myönnetty komission hyväksymän

puitetukiohjelman (komission päätös SA.56995(2020/N)) nojalla. Ehdotettua tukea myönnettäessä tulisi siten tarkistaa, että tuen myöntäminen ei johda 800 000 euron enimmäismäärän ylitymiseen. Edellä mainitut ehdot on huomioitu ehdotetun lain 4 §:ssä, joten esityksen voidaan katsoa olevan linjassa komission päätöksen kanssa.

2 momentti: Laki ei teknisistä ja eräistä juridisista syistä koskisi maatalouden alkutuotantoa eikä kalastus- ja vesiviljelyalaa. Kyseiset tuet on rajattu komission puitetukiohjelmasta koskevan päätöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla myönnetään soveltuvin osin vastaavan tyyppistä kustannustukea maatalouden alkutuotannon ja kalatalouden yritystoimintaan, joten on tarkoituksenmukaista tehdä rajausta soveltamisalalla. Maatalouden alkutuotantoon ja kalatalouteen sovelletaan erillisiä valtiontukisääntöjä. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa tältä osin komissiolle tehtävistä valtiontuki-ilmoituksista ja tukijärjestelmien valmistelusta

Maatalouden alkutuotannolla tarkoitetaan tässä yhteydessä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) liitteessä 1 lueteltujen tuotteiden tuottamista, lukuun ottamatta kalastus- ja vesiviljelyalan tuotteita. Kalastus- ja vesiviljelyalalla tarkoitetaan kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien tarkastelemista koskevista suuntaviivoista annetun Euroopan komission tiedonannon (2015/C 217/01) määritelmiä koskevan kohdan 22 g mukaan talouden alaa, johon kuuluvat kaikki kalastus- tai vesiviljelytuotteiden tuotantoa, jalostusta ja kaupan pitämistä koskevat toiminnot.

3 momentti. Kustannustukeen ja Valtiokonttorin toimintaan sovelletaan myös valtionavustuslakia (688/2001).

2 §. Kustannustuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälässä säädetään määräaikaisen kustannustuen yleisistä perusteista sekä vähimmäis- ja enimmäismääristä. Kustannustuen määräytyminen perustuu COVID19-pandemian aiheuttamiin äkillisiin taloudellisiin vaikutuksiin.

1 momentti. Tuki kohdennettaisiin toimialoille, joilla huhtikuun 2020 kuukausiliikevaihto on enemmän kuin 10 prosenttia pienempi kuin vertailuajankohdan (1.3.-30.6.2019) keskimääräinen kuukausiliikevaihto. (1 kohta)

Mikäli 1 kohdassa tarkoitettulle toimialalle kuuluvan yrityksen huhtikuun liikevaihto tai tukikauden 1.4.-31.5.2020 keskimääräinen kuukausiliikevaihto on pienentynyt enemmän kuin 30 prosenttia kuin yllämainitun vertailuajankohdan (1.3.-30.6.2019) keskimääräinen kuukausiliikevaihto, yritykselle voitaisiin hakemuksesta myöntää määräaikaista kustannustukea. (2 kohta)

Lisäksi yrityksen vertailuajankohdan 1.3.-30.6.2019 liikevaihdon olisi oltava vähintään 20 000 euroa. (3 kohta) Yrityksen 5 §:n mukaan määräytyvän kustannustuen tulisi ylittää 2 000 euroa. (4 kohta). Tuen edellytyksenä on lisäksi, että yritystä ei koskisi mikään 6 §:ssä säädetyistä tuen myöntämisen esteistä. (5 kohta)

Edellä mainittujen edellytysten täytyessä yritykselle voidaan hakemuksesta myöntää tukea hakemuksessa yksilöityihin 1.4.-31.5.2020 välisenä aikana syntyneisiin kiinteisiin kustannuksiin ja palkkausmenoihin. Kiinteiden kustannusten korvaus ei saisi ylittää kuukausitasolla puolta yrityksen vertailukuukausien keskimääräisestä liikevaihdosta.

Liikevaihdon lasku todetaan Verohallinnolle annetuista alv-ilmoituksista. Tuen perusteena olevat huhti-toukokuun myyntitiedot sekä vertailuajankohdan myyntitiedot saadaan lähtökohtaisesti Verohallinnon Valtiokonttorille toimitettavista tiedoista. Mikäli hakemusta laadittaessa toukokuun tiedot eivät ole käytettävissä, käytetään huhtikuun lukuja. Jos yrityksen liiketoiminta

on kokonaan tai osittain muuta kuin arvonlisäverollista myyntiä, yritys ilmoittaa tiedon huhtikuun myynnistä ja vertailukuukausien myynnistä hakemuksessa. Jollei yritys sovelle kuukausikohtaista menettelyä arvonlisäveroilmoittamisessaan, sen tulee todentaa liikevaihto muulla tavalla. Kustannustukea suoritettaisiin käyttämällä laskentaperusteina yritysten kiinteitä kustannuksia ja palkkamenoja jäljempänä 4 §:ssä säädetyllä tavalla.

Veroilmoitustietojen tai niitä vastaavien yrityksen itsensä ilmoittamien tietojen oikeellisuutta varmentaa osaltaan sanktiouhka, joten niitä on lähtökohtaisesti pidettävä luotettavana perustana myös hyvitysmenettelylle. Verohallinnon oikeudesta luovuttaa tietoja hyvityksen suorittamiseksi säädetään erikseen 10 §:ssä. Niiden yritysten osalta, jotka eivät sovelle kuukausikohtaista menettelyä arvonlisäverotusilmoituksissaan, on selvítettävä liikevaihto muulla tavoin, esimerkiksi kirjanpidosta saatavilla tiedoilla.

2 momentti. Valtiokonttori voisi yrityksen osoittamista erityisen painavista, COVID19-pandemiaan liittyvistä syistä poiketa 1 momentin 1 kohdasta. Säännöksellä halutaan huomioida tilanteet, joissa lain pääsäännön mukaisesti tuen piiriin kuulumattomalle toimialalle jäävän yrityksen merkittävät taloudelliset ongelmat johtuisivat COVID19-pandemiasta. Tällaiseen yritykseen sovellettaisiin lakia muilta osin.

Yrityksen tulisi osoittaa ne syyt, joiden vuoksi yrityksen tilanne poikkeaa toimialan yleisestä tilanteesta. Lisäksi yrityksen tulisi osoittaa, että liikevaihdon lasku liittyy COVID19-pandemiaan eikä esimerkiksi yrityksen normaaliin kausivaihteluun tai muuhun COVID19-pandemiasta riippumattomaan syyhyn.

3 §. Kustannustuen piiriin kuuluvat toimialat.

1 momentti. Tukea maksetaan toimialoille, joiden liikevaihto on huhtikuussa 2020 laskenut vähintään 10 % vertailuajankohtaan 1.3.-30.6.2019 keskimääräiseen liikevaihtoon nähden COVID19-pandemian vaikutuksesta. Tuen rajoittaminen toimialoihin, joiden liikevaihto on laskenut COVID19-pandemian vaikutuksesta suhteessa vertailuajankohtaan parantaa yleisperusteissa kuvatulla tavalla merkittävästi tuen kohdentumista, vaikka itse tuki maksetaan aivan vastaavasti yrityskohtaisen liikevaihdon muutoksen perusteella kuin yrityskohtainen tuki.

2 momentti. Tuen piiriin kuuluvista toimialoista säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella. Tuen piiriin kuuluvat toimialat määriteltäisiin huhtikuun liikevaihtotietojen perusteella, jotka ovat käytettävissä 15.6.2020 jälkeen. Valtioneuvoston asetuksessa tapahtuvat toimialavaihdokset perustuisivat tähän lakiin.

4 §. Kustannustuen määräytymisperusteet.

1 momentti. Pykälässä säädettäisiin määräaikaisen kustannustuen määräytymisperusteista. Tarkasteltavia tekijöitä olisi useita, jolloin tuki saadaan tarkemmin kohdistettua eduskunnan edellyttämällä tavalla juuri COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille. Yritykselle myönnettävä tuki määritellään seuraavien seikkojen perusteella.

Tarkasteltavana olisivat yrityksen huhtikuun liikevaihto tai yrityksen niin vaatiessa keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto tukikaudelta (1.4.-31.5.2020) yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan (1 kohta) sekä yrityksen liikevaihto keskimäärin 1.3.-30.6.2019 yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan (vertailuajankohdan liikevaihto) (2 kohta). Mikäli arvonlisäveroilmoituksia ei ole saatavilla, sovelletaan yrityksen omaa ilmoitusta.

Vaikuttavia tekijöitä olisivat lisäksi tukikaudelta maksetut yrityksen työntekijöiden palkkauskulut tulorekisterin tietojen mukaan (tukikauden palkkauskulut) (3 kohta), yrityksen ilmoittamat tukikauden kiinteät kulut (tukikauden kiinteät kustannukset), joihin luetaan vuokratulot ja muut kulut omassa käytössä olevasta kiinteistö-omaisuudesta, laite- ja esinevuokrat sekä käyttöoikeuskorvaukset ja lisenssimaksut; (4 kohta). Lisäksi vaikuttava tekijä olisi yrityksen ilmoittamat muut myönnettyt valtiontuet (5 kohta) Muiden myönnettyjen valtiontukien seuranta on välttämätöntä tukien vähentämiseksi yritysten kustannustuesta samoin kuin EU:n sääntöjen tarkoittaman ylikompensaation (800 000 euroa yritystä kohden) ennalta ehkäisemiseksi.

Yrityksen on esitettävä hakemuksessaan tuen käsittelemiseksi riittävät tiedot yrityksen kiinteistä kustannuksista. Kiinteisiin kuluihin luetaan vuokratulot ja muut kulut omassa käytössä olevasta kiinteistö-omaisuudesta sekä laite- ja esinevuokrat. Yrityksen on ilmoitettava myös tiedot jo myönnettyistä Euroopan komission päätöksen (SA.56995(2020/N) mukaisista valtiontuista ja mahdollisista korvauksista, jotka perustuvat yksityisiin, COVID19-pandemiaan liittyviin vakuutuksiin.

5 §. Kustannustuen määrä. Tarkasteltavia tekijöitä olisi useita, jolloin tuki saadaan tarkemmin kohdistettua eduskunnan edellyttämällä tavalla juuri COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille.

1 momentti. Yritysten kustannustukea myönnettäessä tuen määrä lasketaan tukikaudelta siten, että 2 momentissa säädetyn laskelman osoittamasta määrästä vähennetään 3 momentissa säädettyllä tavalla muut yrityksen saamat tuet. Myönnettävä yritysten kustannustuki voi kuitenkin olla enintään 500 000 euroa yritystä kohti. Korvaukseen oikeuttavat kiinteät kustannukset eivät saa ylittää kuukausitasolla puolta yrityksen vertailukuukausien keskimääräisestä liikevaihdosta.

2 momentti. Yritysten kustannustuen määrä ennen 3 momentissa tehtäviä vähennyksiä lasketaan seuraavalla kaavalla (liikevaihto on kyseisen ajankohdan keskimääräinen liikevaihto):

$$\text{määrä} = \left(\frac{\text{vertailuajankohdan liikevaihto} - \text{tukikauden liikevaihto}}{\text{vertailuajankohdan liikevaihto} + \text{tukikauden palkkauskulut}} - 0,3 \right) \times (\text{tukikauden kiinteät kustannukset})$$

Yhtälö tuottaa ensin keskimääräisen liikevaihdon aleneman, joka on suhdeluku, esim. 0.4, mikä siis vastaa 40 prosentin liikevaihdon alenemaa. Tästä vähennetään omavastuuosuus 0.3, mikä vastaa liikevaihdon lasku 30 prosentilla. Kerroin olisi tällöin 0.1.

Mikäli liikevaihdon alenemaa kuvaavan yhtälön tulos olisi 0.3 tai pienempi, se vähennettynä 0.3:lla antaisi tulokseksi nolla tai vähemmän. Näin ollen omavastuuosuus toteuttaa yhtälössä sen lakiesityksen tavoitteen, että tuen edellytyksenä olevan liikevaihdon aleneman on oltava enemmän kuin 30 prosenttia.

3 momentti. Yrityksen kustannustukea myönnettäessä vähennetään 2 momentin perusteella määräytyvästä kustannustuesta seuraavat muut tuet:

- 1) kunnan 1.4.2020 jälkeen myöntämä yksinyrittäjätuki, ja muu COVID19-pandemian vaikutuksia lievittämään tarkoitettu tuki

- 2) ELY-keskuksen 7.4.-31.12.2020 jälkeen myöntämästä, COVID19-pandemian aiheuttamasta markkina- ja tuotantohäiriötilanteen tilanneanalyysiin ja kehittämistoimenpiteisiin tarkoitettusta tuesta 70 prosenttia,
- 3) Business Finlandin 19.3.-31.12.2020 jälkeen myöntämästä, COVID19-pandemian aiheuttamasta markkina- ja tuotantohäiriötilanteen esiselvityksiin ja kehittämistoimenpiteisiin tarkoitettusta tuesta 70 prosenttia,
- 4) ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvitämisestä annetun lain mukaan myönnetty tuki, (403/2020)
- 5) muu COVID19-pandemian vaikutuksia lievittämään säädetty tai valtion talousarviossa osoitettu tuki ja COVID19-pandemiaan liittyvä vakuutuskorvaus.

Työ- ja elinkeinoministeriö on osoittanut kunnille valtiontukea yksinyrittäjien tuen myöntämiseksi. Tuen määrä on 2000 euroa hakijaa kohti. Business Finlandin ja ELY-keskusten tuet ovat niin sanottuja korona-tki-tukia eli kohdennettu pääasiassa yritysten tutkimus- ja kehityshankkeisiin liiketoiminnan häiriötilanteessa COVID19-pandemiassa. Tästä syystä niitä ei vähennetä täysimääräisesti, koska ne kattavat osin erin kustannuksia kuin yleinen kustannustuki. Ravitsemisalalan tukea koskeva laki on eduskuntakäsittelyssä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on avannut haun kohdennettuun yleisavustuksena COVID19-pandemista kärsineille museoille, orkestereille ja teattereille. Hakemuksia on tullut n. 600, joista noin puolet on osakeyhtiöitä. Yhteenlaskettu haettu summa on yli 23 milj. ja käytettävissä oleva määräraha on 9,3 milj. euroa. Lisäksi Ahvenanmaa on ilmoittanut myöntävänsä COVID19-pandemian johdosta eräitä tukia. Kunnat ovat myös voineet myöntää yksinyrittäjätukia mutta myös tapauskohtaisesti muita COVID19-pandemiaan liittyviä tukia.

6 §. Kustannustuen myöntämisen esteet. Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen esteistä. Tarkoituksena on, että tukea ei myönnettäisi yritykselle, joka on ollut 31.12.2019 taloudellisissa vaikeuksissa kuten esimerkiksi laiminlyönyt verotukseen liittyviä velvoitteitaan. Tämä ehkäisisi myös harmaata taloutta. Lisäksi vireillä oleva konkurssimenettely estäisi tuen myöntämisen.

Yrityksen tulisi esittää tiedot taloudellisesta tilanteestaan sen arvioimiseksi, ettei tuen myöntämiselle ole 6 §:ssä tarkoitettuja esteitä, erityisesti ettei yritys ole 6 § 1 momentissa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys.

Euroopan komission päätöksessä edellytetään, että tukea ei saa myöntää yritykselle, joka oli vaikeuksissa 31.12.2019. Edellä mainitusta johtuen 1 pykälässä suljettaisiin tuen ulkopuolelle ne yritykset, jotka olivat taloudellisissa vaikeuksissa ennen COVID19-pandemiaa. Vaikeuksissa olevalla yrityksellä tarkoitetaan EU:n yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettua yritystä. Määritelmän mukaan yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa, jos a) se on menettänyt yli puolet osakepääomastaan (yhtiöt, jonka osakkaiden vastuu on rajoitettu), b) se on menettänyt yli puolet tilinpäätöksen mukaisista omista varoistaan kertyneiden tappioiden vuoksi (yhtiöt, joissa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu), c) yritys on yleistäyrittöönpanomenettelyn kohteena, d) yritys on saanut pelastamistukea eikä ole vielä maksanut lainaa takaisin tai lopettanut takausta, tai on saanut rakenneuudistustukea ja on vielä rakenneuudistussuunnitelman kohteena, e) muun kuin pk-yrityksen velkaantumisaste on kahden viime vuoden ajan ollut yli 7,5 ja käyttökateen suhde nettorahoituskuluihin ollut alle 1,0. Alle 3-vuotiaisiin pk-yrityksiin sovelletaan vain c)-kohtaa.

Tukea ei myönnettäisi pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan, jos yritys ei ole merkittynä ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:ssä tarkoitettuun ennakkoperintärekisteriin. Verohallinto merkitsee hakemuksen perusteella ennakkoperintärekisteriin elinkeinotoimintaa, maataloutta tai muuta tulonhankkimistoimintaa harjoittavat henkilöt, yritykset ja yhteisöt. Ennakkoperintärekisteriin kuulumisen ei ole pakollista. Syy siihen, että yritys ei ole merkittynä ennakkoperintärekisteriin, on kuitenkin pääosin seurausta siitä, että yritys on joko poistettu tai sitä ei ole voitu merkitä rekisteriin verotusta koskevien laiminlyöntien johdosta.

Verohallinto voi poistaa toimijan ennakkoperintärekisteristä laiminlyöntien vuoksi. Ennakkoperintärekisteristä voidaan poistaa tai siihen voidaan jättää merkitsemättä toimija, joka olennaisesti laiminlyö verojen maksamisen, verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden, kirjanpito- tai muistiinpanovelvollisuuden tai muun verotukseen liittyvän velvollisuuden. Rekisteristä voidaan poistaa tai siihen jättää merkitsemättä henkilö, jonka johtamat yritykset ovat aiemmin laiminlyöneet velvollisuutensa verotuksessa. Yritys voidaan jättää rekisteröimättä tai se voidaan poistaa rekisteristä yritystä johtavan henkilön aiempien laiminlyöntien perusteella.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan tukea ei myönnettäisi, jos yritys on laiminlyönyt verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden. Pykälässä tarkoitettu laiminlyönti olisi esimerkiksi kysymyksessä, jos yritys jättää antamatta verotusmenettelystä annetun lain 2 (1558/1995) luvussa tai oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 4 luvussa tarkoitetun veroilmoituksen tai muun ilmoituksen. Tukea ei myöskään myönnettäisi, jos yritys ei ole antanut tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta maksamistaan palkoista tulorekisteriin. Yrityksellä olisi mahdollisuus korjata laiminlyönnit antamalla puuttuvat ilmoitukset Verohallinnolle tai tulorekisteriin.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan tukea ei myönnettäisi, jos yrityksellä on verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 3 a luvussa tarkoitettuun verovelkarekisteriin merkittyjä verovelkatietoja. Verovelkarekisteriin merkitään verovelkaa koskevana tietona tieto siitä, onko yrityksellä vähintään 10 000 euroa sellaisia erääntyneitä ja suorittamatta olevia Verohallinnon kantamia veroja ja maksuja, joista ei ole Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä tai muutoksenhakuviranomaisen täytäntöönpanon keskeytystä koskevaa määräystä. Yritystä koskevat tiedot voidaan merkitä verovelkarekisteriin aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä päivästä, jona yrityksen katsotaan saaneen tietoonsa veronkantolain (11/2018) 70 §:ssä tarkoitetun yhteenvedon, jossa yritystä on muistutettu laiminlyönnin merkitsemisestä verovelkarekisteriin.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan tuen myöntämisen estäisi lisäksi, jos yrityksellä on maksamattomia veroja perittävänä ulosotossa. Myös alle 10 000 euron suuruiset verovelat estäisivät siten tuen saamisen, jos verovelat ovat perittävänä ulosotossa. Verohallinto lähettää tavallisesti useamman maksukehotuksen ennen kuin vero siirretään ulosottooperintään. Verohallinto ei myöskään lähetä veroa ulosottoon, jos yritys on pyytänyt maksujärjestelyä. Yritys voisi siten saada tukea, jos se on pyytänyt Verohallinnolta maksujärjestelyä maksamattomille veroilleen, eikä tuen saamiselle ole muita esteitä.

Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädettäisiin verotusta koskevien laiminlyöntien lisäksi, että konkurssi estäisi tuen myöntämisen. Tukea ei myönnettäisi, jos yritys on asetettu konkurssiin tai sillä on vireillä tuomioistuimessa konkurssiin asettamista koskeva asia.

7 §. Kustannustuen hakeminen. 1 momentti. Hakemus tuen saamiseksi tulee tehdä Valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 2020.

2. *momentti*. Valtiokonttori myöntää tuen ensi sijassa hakemuksessa ilmoitettujen tietojen perusteella. Yrityksen on esitettävä hakemuksessaan tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset tuenhakukaudelta. Yrityksen on esitettävä hakemuksessaan tuen käsittelemiseksi riittävät tiedot tuen myöntämisen edellyttämistä kustannuksista, tiedot jo myönnettyistä valtion tuista, mahdollisista korvauksista, jotka perustuvat yksityisiin vakuutuksiin, sekä siitä että sillä ei ole tämän lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taloudellisia vaikeuksia.

8 §. Hakemuksen käsittely ja päätöksenteko. Valtiokonttori ratkaisee asian hakemuksesta ensisijaisesti hakemuksessa ilmoitettujen ja muilta viranomaisilta saamiensa tietojen perusteella. Valtiokonttori valvoo 1 pykälän mukaisen Euroopan komission päätöksen mukaisen tuen yrityskohtaista enimmäismäärää.

9 §. Muutoksenhaku. Päätökseen kustannustuesta saa hakea oikaisua Valtiokonttorilta hallintolaisissa (434/2003) säädetyn mukaisesti. Päätös saadaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana oikaisuvaatimuksesta huolimatta.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Hallintolain (434/2003) 49 b § edellyttää, että oikaisumenettelyn noudattamisesta on säädettävä erikseen, jos sen noudattamista pidetään tarpeellisena asianomaisen lain kannalta. Koska tämän lain tavoitteisiin kuuluu, että yrityksen oikeus tukeen ratkaistaan mahdollisimman tehokkaasti, *1 momentti* käsittää säännöksen oikaisumenettelyn noudattamisesta. Siten yrityksen ei tarvitse turvautua hallinnollisesti raskaaseen valitustiehen silloin, kun katsoo, että asiassa on tehty virhe tai muu puute. Ennen valitusta hakija voi kääntyä päätöksen tehneen Valtiokonttorin puoleen oikaisuvaatimuksella. Oikaisuvaatimusmenettely on myös Valtiokonttorin kannalta perusteltu tämän lain tarkoittamissa kysymyksissä ottaen huomioon päätöksen lukuisuuden ja niiden riipeää käsittelyä koskevan tavoitteen. Edellä esitettyyn liittyen *momentti* mahdollistaa hallintopäätöksen täytäntöönpanon oikaisuvaatimuksesta huolimatta. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että viranomaisen saa tehdä oikeana pitämän suorituksen yritykselle, vaikka tämä vaatisi oikaisuvaatimuksessaan suurempaa suoritusta.

Hallintolain 49 b §:n 3 momentti turvaa valitusoikeuden oikaisuvaatimukseen tehtyyn päätökseen. Tähän viitataan *2 momentissa*.

10 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaisten kesken.

1 momentin mukaan Valtiokonttorilla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tukihakemusten käsittelemiseksi ja tarkastamiseksi välttämättömiä tietoja valtionavustuslain nojalla. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi Verohallinnon tiedot. Business Finlandilta tai ELY-keskuksilta saatavat tiedot myönnettyistä tuista ovat julkisia.

Verotustiedot ovat verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 1 ja 4 §:n mukaisesti salassa pidettäviä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 29 §:n mukaisesti. Ehdotetun *2 momentin* mukaisesti Verohallinnon on lisäksi annettava edellä tässä laissa tarkoitettuja tarpeelliset ja välttämättömät tiedot Valtiokonttorille siltä osin kuin tiedot ovat saatavissa Verohallinnolla.

Verohallinto antaisi Valtiokonttorille yrityksen tunnistetiedot. Näillä tarkoitetaan yrityksen nimeä ja yritys- ja yhteisötunnusta. Verohallinto antaa myös tiedon yrityksen Verohallinnolle ilmoittamasta tilinumerosta, joka on annettu Verohallinnolle veronpalautuksen maksamista varten. Verohallinnolle annetun tilinumeron käyttäminen tuen maksamisessa vähentää hallinnollisia kustannuksia, kun maksajan ei olisi välttämätöntä kysyä esimerkiksi tilinumeroa erikseen yritykseltä.

Säännös kattaisi tukiasian käsittelyä varten tarpeelliset tiedot Verohallinnolle annetuilta arvonnalisäveroilmoituksilta. Lisäksi Verohallinto antaisi tiedot yrityksen työntekijöiden määrästä, sekä yrityksen maksamasta palkkasummasta. Työntekijöiden määrää ja yrityksen maksamia palkkoja koskevat tiedot vastaavat niitä tietoja, joita yritys on ilmoittanut tulorekisteriin. Tietoja käytetään kustannustuen laskennassa. Tiedot annetaan vain niiltä ajanjaksoilta kuin se on tuen myöntämisen, maksamisen ja valvomisen kannalta tarpeellista.

Verohallinto antaisi myös tarpeelliset tiedot 5 §:ssä säädettyjen tuen myöntämisen esteiden selvittämiseksi. Laissa tarkoitettavat tiedot olisivat tiedot Verohallinnon ylläpitämästä ennakkoperintärekisteristä, tiedot verovelkarekisteristä ja tieto sellaisesta verovelasta, joka on lähetetty perittäväksi ulosottoihin. Ennakkoperintärekisteristä säädetään ennakkoperintälain 25–28 pykälissä. Verohallinto voi antaa rekisteriä koskevia tietoja yleisesti verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 7 §:n nojalla. Verovelkarekisterillä tarkoitetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 3 a luvun mukaista yritysten verovelkarekisteriä ja rekisteriin merkittyjä tietoja. Rekisterin tietosisältö on kuvattu lain 20 b §:ssä ja säännös koskisi nimenomaan verovelkarekisteriin merkittyä verovelkaa. Verohallinto voi lähettää maksamatta jätetyn veron perittäväksi ulosottoihin veronkantolain 41 §:n mukaisesti. Ehdotetun säännöksen 6 kohdalla tarkoitettaisiin tietoa niistä tilanteista, kun Verohallinto on käyttänyt tätä veronkantolain mukaista perintäkeinoa. Verohallinto voisi antaa myös tuen myöntämisen, maksamisen ja valvomisen kannalta välttämättömiä tietoja. Tällainen tieto olisi esimerkiksi Verohallinnolla oleva tieto yrityksen konkurssista.

Ehdotetun säännöksen 2 momentin 3–6 kohdissa tarkoitettujen tietojen käsittely mahdollistaa osaltaan sen, että tuen myöntämisessä, maksamisessa ja valvonnassa voidaan ottaa huomioon myös tuen myöntämiseen liittyviä riskejä harmaan talouden torjunnan kannalta. Verohallinto voi antaa myös muita tietoja tuen myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan, jos ne ovat välttämättömiä harmaan talouden estämiseksi.

Verohallinnosta tiedot annettaisiin yhtenä tai useampana kertapoimintana Valtiokonttorille eikä Verohallinto rakentaisi erityistä järjestelmää tietojen antamiseksi. Tällaisen tiedoston Verohallinto luovuttaisi suojattuna tai muuten yleisesti käytössä olevalla tietoturvallisella tavalla toimivaltaisen viranomaisen tietohallinnosta vastaavalle virkamiehelle. Toimivaltainen viranomainen tarvittaessa pyytäisi yksittäisissä tapauksissa selvennyksiä tai lisätietoja, jos tiedot ovat välttämättömiä tuen käsittelyssä.

Verohallinnon Valtiokonttorille kertapoimintana luovuttamat tiedostot olisivat salassa pidettäviä. Siltä osin kuin tiedostot käsittävät yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja, ne muodostavat asetuksen 4 artiklan 6 kohdan määritelmän mukaisen henkilötietorekisterin. Tämän momentin nojalla henkilötietoja olisivat luonnollisen henkilön yksityisliikkeenä (elinkeinonharjoittajana) – eli muuten kuin oikeushenkilömuodossa – harjoittamaa yritystä koskevat tiedot siltä osin kuin ne eivät ole julkisia.

Tällaisia olisivat tiedot yrityksen pankkitilistä, joka yksityisliikkeessä kuuluu luonnollisen henkilölle, sekä yksityisliikkeen kuukausikohtaiset tiedot liikevaihdosta, työntekijäluvusta ja palkkasummista. Koska kyse on tietosuoja-asetuksen tarkoittamasta henkilötietorekisteristä, sen

osalta noudatettaisiin asetuksen edellyttämiä tietosuoja- ja muita menettelyitä. Valtiokonttorilla nimitetyllä tietosuojavastaavalla olisi myös tämän rekisterin osalta tietosuoja-asetuksen 39 artiklassa tarkoitetut tehtävät. Niin ikään rekisteriä koskeva informaatio lisättäisiin valtiokonttorin tietosuojasuojaselosteeseen. Ehdotetun pykälän suhdetta tietosuoja-asetukseen käsitellään lähemmin jaksossa 8.3.

Business Finland, ELY-keskukset, kunnat, maa- ja metsätalousministeriö, opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö luovuttaisivat Valtiokonttorille sen pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä 5 §:ssä tarkoitetun tuen kohteen olevien yritysten tunnistetiedot sekä muun tuen vähentämiseksi kustannustuesta tarvittavat tiedot 5 §:n 4 momentissa haetuista ja myönnettyistä tuista sekä tiedot näiden tukien maksatuksista. Tämä on tarpeen, jotta viimeistään tuen käyttöä koskevan loppuselvityksen yhteydessä voitaisiin suorittaa tukien niin sanottu yhteensovittaminen, eli vähentää jo maksetut COVID19-pandemiaan liittyvät tuet yleisestä kustannustuesta 5 §:n 4 momentin edellyttämällä tavalla. Muu tietojen luovutus tapahtuisi valtionavustuslain 31 §:n nojalla. Osa edellä mainituista tiedoista (ELY-keskusten myöntämä tuki) on saatavilla myös julkisista lähteistä.

11 §. Kustannustuen määrään perustuva rajoitus varojenjaolle. Yritykselle tämän lain nojalla myönnetyn tuen määrä vähentää päätyvältä tilikaudelta laadittavassa tilinpäätöksessä varojenjakoön käytettävissä olevaa vapaata omaa pääomaa, jollei yritys palauta saamaansa tukea valtiolle ennen tilinpäätöksen vahvistamista.

Kustannustukea ei tule käyttää voitonjakoon omistajille tai muuhun varojenjakoön yrityksestä. Tästä kiellosta säädetään pykälässä edellyttämällä, että myönnetyn tuen määrä vähentää rajoitusveloitteen jälkeen päätyvältä tilikaudelta laadittavassa tilinpäätöksessä varojenjakoön käytettävissä olevaa vapaata omaa pääomaa. Rajoitus kohdistuu näin varojenjakoön tilikaudelta, joka on kulumassa rajoitusveloitteen aikana. Jos yrityksen tilikausi on esimerkiksi kalenterivuosi, niin rajoitus on otettava huomioon vuoden 2020 tilinpäätöksen nojalla tehtävässä varojenjako päätöksessä keväällä 2021.

Rajoituksesta ilmoitettaisiin pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun asetuksen (1753/2015) 1 luvun 1 §:n 5 momentin 2 kohdan tarkoittamassa oman pääoman muutoslaskelmassa. Vastaava informointivelvollisuus on pienyritystä suuremmalla yrityksellä kirjanpitoasetuksen (1339/1997) 2 luvun §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Pykälän tarkoittaman varojenjakorajoituksen yritys voisi kuitenkin välttää suorittamalla tuen täysimääräisenä takaisin valtiolle. Tämä suoritus olisi tehtävä ennen tilinpäätöksen vahvistamista, jotta se olisi tehokas.

Rajoituksen rikkominen perustaa yrityksen johtoon kuuluvalle henkilökohtaisen vahingonkorvausvastuun väärästä jakopäätöksestä yritykseen sovellettavan yhteisölain mukaisesti. Jos rajoitusta loukataan, on varoja saanut omistaja tai muu taho niistä palautusvelvollinen siten kuin yritykseen sovellettavassa yhteisölaissa säädetään.

12 §. Viranomaistehtävät. Valtiokonttori myöntäisi ja maksaisi hakemuksen perusteella määrälläisen yritysten kustannustuen ja vastaa tarkastuksesta sekä takaisinperinnästä.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä valtiovarainministeriö arvioisivat tuen vaikutukset ja mahdolliset muutostarpeet välittömästi, kun riittävä tietopohja tuen vaikutuksista on saatavissa.

13 §. Avustusrikokset. Kysymyksessä olevaa tukea tulisi pitää rikoslain rikoksia julkista taloutta vastaan koskevan 29 luvun 9 §:n määritelmäsäännöksen 2 momentissa tarkoitettuna avustuksena. Luvun 5 §:n avustuspetosta ja muitakin avustusrikoksia koskevat rangaistussäännökset voisivat siten tulla sovellettaviksi laissa tarkoitettua tukea koskeviin mahdollisiin väärinkäytöksiin. Tämän vuoksi olisi perusteltua sisällyttää lakiin viittaussäännös näihin rikoslain rangaistussäännöksiin.

14 §. Voimaantulo.

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian.

Laki on voimassa 31.12.2020 saakka, joka on myös EU:n valtioneuvoston päätöksen COVID19-pandemiaa koskevien lievennysten määräaika.

7 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 IV lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

8 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

8.1 Lain soveltamisala - yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti luonnollisia henkilöitä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan (ks. esim. PeVL 14/2015 vp, PeVL 9/2015 vp, PeVL 40/2014 vp, PeVL 11/2012 vp, s. 2). Lisäksi perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että laissa asetettavien velvollisuuksien koskiessa pörssiyrityksiä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä lainsäätäjän liikkumavara on omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempi kuin silloin, kun sääntelyn vaikutukset muodostuisivat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (PeVL 74/2018 vp, s. 3, PeVL 9/2008 vp, s. 4, PeVL 10/2007 vp, s. 2, PeVL 54/2005 vp, s. 3, PeVL 32/2004 vp, s. 2, PeVL 61/2002 vp, s. 3—4, PeVL 34/2000 vp, s. 2).

Ehdotettu laki koskee periaatteessa kaikkia yrityksiä ja sitä kautta myös sellaisia yrityksiä, joiden yhteys luonnollisen henkilön oikeusasemaan on hyvin välitön, minkä vuoksi lakiehdotukseen otetut tuen piiriin kuuluvia toimialoja ja tukeen oikeutettuja yrityksiä koskevat rajaavat säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain 6 §:n kannalta.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä perusoikeuksien rajoittaminen tavallisen lain säättämisjärjestyksessä on katsottu mahdolliseksi, jos rajoittamiselle on hyväksyttävät perusteet ja rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, lailla säädettyjä ja tarkkarajaisia (esim. PeVL 3/2014 vp, s. 3, PeVL 38/2013 vp, s. 4–5, PeVL 16/2013 vp, s. 2/1, PeVL 8/2013 vp, s. 3/I).

8.2 Tukimalli – toimiala- ja yrityskohtaiset rajaukset

Lakiesityksessä tuen kohdentumista COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille ehdotetaan tehostettavaksi säättämällä yrityskohtaisen liikevaihdon vähentymiskriteerin lisäksi toimialakohtaisesta liikevaihdon vähentymiskriteeristä. Esitetty yhdistelmä, jossa tuki kohdistuisi toimialoille, joiden yritysten keskimääräinen liikevaihdon vähennys on vähintään 10 % ja näiden

toimialojen sisällä yrityksille, joiden liikevaihto on vähentynyt vähintään 30 %, kohdistaa ennakkolaskelmien mukaan tuesta suurimman osan COVID19-pandemiasta kärsineille yrityksille.

Ehdotettu toimialarajaus voi johtaa tilanteeseen, jossa tuen piiriin kuulumattomalla toimialalla kuitenkin toimii myös sellaisia yrityksiä, jotka ovat kärsineet COVID19-pandemiasta, mutta jotka eivät pääse tuen piiriin lakiin otettavaksi ehdotetun toimialarajauksen vuoksi. Lakiehdotuksessa on tätä vaikutusta pyritty vähentämään säätämällä toimialakohtaisen liikevaihdoin vähenemiskriteeri mahdollisimman lieväksi, 10 %:iin. Tällä rajauksella maaliskuun 2020 tietojen perusteella arvioituna tuen piiriin tulisi toimialoista noin 27/80 ja yrityksiä noin 6 000. Tästä huolimatta ainakin yksittäisiä todellisuudessa COVID19-pandemiasta kärsiviä yrityksiä voi jäädä tuen hakemismahdollisuuden ulkopuolelle, jota tilannetta varten on säädetty Valtiokonttorille mahdollisuus erityisen painavista syistä poiketa toimialakriteeristä (2 § 2 momentti).

Lakiehdotuksen 5 §:ssä säädettäisiin toimialakriteerin lisäksi, että tuen saamiseksi yrityksen liikevaihdon tulee olla tukikaudelta vähintään 30 prosenttia pienempi kuin vertailuajankohdan liikevaihdon. Ehdotuksen mukaan tuen ulkopuolelle rajautuvat tätä pienemmästä liikevaihdon menetyksestä kärsineet, joiden tuen tarve voidaan arvioida pienemmäksi. Lakiehdotuksen tavoitteena on helpottaa COVID19-pandemian haitallisista vaikutuksista kärsiviä yrityksiä. Yritystoimintaan kuuluu normaalioloissakin liikevaihdon vaihtelua, yritysten vaihtelevaa menestymistä ja esimerkiksi konkurssseja. Valtioneuvoston tavoitteena on vähentää COVID19-pandemiasta aiheutuvia konkurssseja ja sitä kautta tapahtuvaa tuotantopotentiaalin ja organisaatiopääoman menetyksiä. Samalla tuetaan mm. työllisyyttä. Yrityskohtaisen liikevaihtokriteerin avulla tarkoituksena on kohdentaa tukea COVID19-pandemiasta merkittävästi kärsiville yrityksille sekä lisäksi ottaa huomioon, että myös pandemiasta kärsivillä yrityksillä tulee säilyttää osaltaan kannustin huolehtia tulevaisuudestaan kustannuksia sopeuttamalla, ottamalla lainaa, kehittämällä ja suuntaamalla liiketoimintaansa uudelleen.

Valtioneuvoston käsityksen mukaan tuen rajaaminen COVID19-pandemiasta kärsineille toimialoille on välttämätöntä tuen mahdollisimman tehokkaaksi kohdentamiseksi COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille. Yritystoiminnalle on tyypillistä kuukausittainen myynnin vaihtelu, jota tapahtuu myös COVID19-pandemian vallitessa. Tästä syystä yksistään yrityksen liikevaihdon muutokseen nojaava peruste tuen myöntämiselle toisi mukanaan laajassa mitassa myös sellaisia yrityksiä, joiden myynti on vähentynyt muusta kuin COVID19-pandemian aiheuttamasta syystä.

Vaihtoehtona toimialakohtaisen kriteerin käyttöönotolle on tutkittu yrityskohtaisen liikevaihdon vähenemiskriteerin tiukentamista. Yrityskohtaisen liikevaihdon vähenemiskriteerin tiukentaminen kohdistaa tukea pahimmin liikevaihtoaan menettäneisiin yrityksiin lisäten jonkin verran todennäköisyyttä, että ko. kriteerin täyttävä yritys on kärsinyt COVID19-pandemiasta. Samalla kriteerin tiukentaminen kuitenkin rajaisi voimakkaasti tuen piiriin tulevien yritysten lukumäärää ja tuen yleistä, tuotantokyvyn, työllisyyden ja organisaatiopääoman säilymiseen liittyvää vaikutusta.

Valtioneuvostolla on ollut käytettävissään tuoreimmat, kuluvan vuoden maaliskuuta koskevat verohallinnon tiedot yritysten myynnin kehittymisestä. Laskelmien mukaan esimerkiksi yrityskohtainen 30 %:n liikevaihdon vähenemisedellytys yksinään kohdistaisi vain n. 31 % tuesta COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille. Yrityskohtaisen liikevaihdon vähentymisvaatimuksen korottaminen 50 %:iin tehostaisi kohdentumista vain vähän, käytännössä n. 34 %:iin tuesta. Ts. tällöinkin lähes 2/3 tuesta myönnettäisiin ja maksettaisiin COVID19-pandemiasta riippumatta. Tukea saavien yritysten lukumäärä vähenisi n. 14 000 yrityksestä 8 000 yritykseen. Valtioneuvoston arvion mukaan yrityskohtainen liikevaihdon vähenemisvaatimus ei yksinään

ole tehokas eikä tarkoituksenmukainen keino lain säännöksiin kohdentaa tukea COVID19-pandemiasta kärsiville yrityksille.

Tuen ripeä toimeenpano on käytännön syistä mahdollista vain, jos tuen myöntämiskriteerit ovat hyvin yksiselitteisiä ja kaavamaisia, jolloin hakemuksen käsittely voi tapahtua hyvin nopeasti vertaamalla hakemusta, verohallinnolta saatuja tietoja ja säädettyjä kriteerejä keskenään. Valtioneuvosto on kuitenkin arvioinut myös mahdollisuutta sellaiseen sääntelyyn, jossa tuen piiristä pois rajautuvien toimialojen yritysten olisi mahdollista hakea tukea liikevaihtonsa vähentymisen perusteella ja perustelemalla erikseen liikevaihdon menetyksen aiheutuvan COVID19-pandemiasta. Tällainen menettely välttämättä edellyttäisi hakemuskohtaista arviointia ja harkintaa tuen myöntämisestä vastaavassa viranomaisessa. On arvioitu, että tällaisen hakemuksen selvittäminen ja käsittely veisi noin viisinkertaisen ajan verrattuna valmiin kriteerin soveltamiseen. Tämä on tuen luonne huomioon ottaen erittäin pitkä aika, eikä Valtiokonttoriin olisi rekrytoitavissa riittävää henkilökuntaa näin työvoimaintensiivistä tehtävää varten.

Päätöksentekoa ja maksatusta nopeuttaisi pidemmälle menevämpi siirtyminen automaattiseen toimintaan, johon valtiokonttorilla olisi tekniset edellytykset. Tätä ei kuitenkaan ole esitetty, koska asiaa koskeva yleislain valmistelu oikeusministeriössä on kesken.

Toimialakohtaisen rajoituksen oikeasuhtaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös, että valtioneuvoston asetuksella (199/2020) on säädetty yksinyrittäjien tukemisesta, mikä antaa yksinyrittäjille mahdollisuuden saada toimialasta riippumatta avustusta COVID19-pandemian vuoksi. Lisäksi toimialan pääsyyllä tuen piiriin asetettaisiin maltillinen 10 %:n liikevaihdon alenemisedellytys.

Tuen piiriin kuuluvat toimialat määriteltäisiin lakiehdotuksessa säätämällä toimialan liikevaihdon vähenemiskriteeriksi 10 % vähentyminen vuoden takaisen vertailuajankohdan ja kuluvan vuoden huhtikuun välillä. Ajankohdat on valittu siten, että ne olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset myös sellaisilla toimialoilla, joihin liittyy kausiluonteisuutta. Kuluvan vuoden toukokuun liikevaihtoa koskevat tiedot saadaan käyttöön vasta heinäkuun puolivälin tietämällä, minkä vuoksi COVID19-pandemian vaikutukset toimialojen liikevaihtoon on jouduttu kohdan 4.1.1. laskentamallissa alustavasti arvioimaan maaliskuun tietojen avulla. Huhtikuun tiedot saadaan käyttöön kesäkuun puolivälissä. Huhtikuun liikevaihtotietojen valmistuttua laskettaisiin kunkin toimialan liikevaihdon vähentyminen laissa säädettyjen kriteerien mukaan. Laskennan perusteella valtioneuvoston asetuksessa nimettäisiin ne toimialat, jotka lain mukaan kuuluvat piiriin.

8.3 Henkilötietojen suoja

8.3.1 EU:n tietosuojasetuksen merkitys

Lakiesityksen tarkoittamana viranomaisena Valtiokonttori on velvollinen tekemään päätökset ja maksusuoritukset yritykselle. Tämän tehtävän hoitamisen kannalta on välttämätöntä tiedon-saanti Verohallinnolta ja COVID19-pandemiaan liittyviä muita tukia myöntäviltä viranomaisilta 5 §:n ja 10 §:n perusteluissa kuvatulla tavalla. Yritysten kustannustukeen sovelletaan valtionavustuslain 31 §:n määräyksiä valtionapuviranomaisen tietojen saamisesta.

Osa ehdotetun 10 §:n tarkoittamista tiedoista on julkisia, kuten yrityksen nimi ja yritys- ja yhteisö (ly-) -tunnus.

Tietosuojasetus säätelee tyhjentävästi lailliset perusteet henkilötietojen käsittelylle. Ehdotetussa 10 §:ssä on kyse asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettusta perusteesta eli siitä,

että käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi samoin kuin mainitun kohdan e alakohdan tarkoittamasta julkisen vallan käytöstä. Pykälän tarkoittamaa tiedonanto-oikeutta on pidettävä myös mainitun artiklakohdan d alakohdan mukaisena käsittelynä rekisteröidyn eli yritystoimintaa harjoittavan luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi. Lakiesityksen mukainen tuki saattavat olla hänen elannolleen niin tärkeitä, että ne täyttävät kriteerin elintärkeästä edusta.

8.3.2 Ehdotuksen suhde erityisten henkilötietoryhmien käsittelyvaatimuksiin

Tietosuoja-asetuksen 9 artikla kieltää lähtökohtaisesti sellaisten

- henkilötietojen käsittelyn, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä
- geneettisten tai biometrinen tietojen käsittelyn henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittelyn.

Artiklan tarkoittamia erityisiä henkilötietoja ei sisälly miltään osin ehdotetussa 10 §:ssä tarkoitettuun tietojen luovutukseen.

8.3.3 Tietosuojariskien hallinta tietojen luovutuksessa ja säilytyksessä

Ehdotetun lain tarkoituksen toteuttamiseksi on tarpeen luovuttaa yritystietoja ja haettuja myönnettyjä tukia koskevia tietoja viranomaiselta toiselle, Verohallinnolta sekä koronatukia myönnettäville viranomaisille Valtiokonttorille. Näitä tietoja ei luovuteta eteenpäin yksityiselle taholle eikä käytetä muuhun tarkoitukseen. Verohallinto koostaa 10 §:n 1 momentissa määritellyt tiedot lainkohdan perusteluissa esitetyllä tavalla yhtenä tai useampana kertapoimintana. Tukien yhteensovittamisessa (5 § 4 mom.) tarvittavat tiedot muista myönnettyistä tuista ovat eräin osin (Business Finlandin ja ELY:jen myöntämät tuet) myös saatavilla julkisista lähteistä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen peruste tiedonsaannille palkoista henkilötasolla olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittamalla tavalla lakisääteisen tehtävän hoitaminen, mainitun kohdan e alakohdan mukaisesti julkisen vallan käyttö ja f alakohdan mukainen kolmannen – eli yrityksen – oikeutetun edun toteuttaminen.

Verohallinnon Valtiokonttorille kertapoimintana luovuttamat tiedostot olisivat salassa pidettäviä. Siltä osin kuin tiedostot käsittävät tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja, ne muodostavat tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 6 kohdan määritelmän mukaisen henkilötietorekisterin. Ehdotetun 10 §:n perusteluissa esitetyllä tavalla henkilötietoja olisivat luonnollisen henkilön yksityisliikkeenä – eli muuten kuin oikeushenkilömuodossa – harjoittamaa liiketoimintaa koskevat tiedot siltä osin kuin ne eivät ole julkisia. Tällaisia olisivat tiedot yrityksen pankkitilistä, joka yksityisliikkeessä kuuluu luonnollisen henkilölle, sekä yrityksen kuukausikohtaiset tiedot liikevaihtomääristä, työntekijäluvusta ja palkkasummista.

Koska kyse on tietosuoja-asetuksen tarkoittamasta henkilötietorekisteristä, sen osalta noudatettaisiin asetuksen edellyttämiä tietosuoja- ja muita menettelyitä. Valtiokonttorille nimitetyllä tietosuojavastaavalla olisi myös tämän rekisterin osalta tietosuoja-asetuksen 39 artiklassa tarkoitettavat tehtävät. Niin ikään rekisteriä koskeva informaatio lisättäisiin valtiokonttorin tietosuoja-suojaselosteeseen.

HE 91/2020 vp

Vaikka tämän rekisterin sisältämiä henkilötietoja ei ole saatu siihen merkityiltä luonnollisilta henkilöiltä, jotka harjoittavat liiketoimintaa yksityisliikkeen muodossa, vaan Verohallinnolta ja koronatukia myöntäviltä viranomaisilta, ei Valtiokonttori ole velvollinen informoimaan heitä rekisteröinnistä 14 artiklan mukaisesti, sillä tietojen hankinta perustuu mainitun artiklan 5 kohdan c alakohdan poikkeussäännöksen tarkoittamalla tavalla ehdotetun lain 10 §:ään ja valtionavustuslakiin. Rekisteriin merkityllä luonnollisella henkilöllä olisi kuitenkin aina tietosuojasetuksen 15 artiklan mukainen oikeus saada vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään sekä muut mainitun artiklan tarkoittamat tiedot.

Päätös perustuisi yksityisliikkeen muodossa harjoitettujen yritysten osalta edellä tarkoitetun henkilötietorekisterin tietoihin. Tietoturvallisuuden varmistamiseksi päätöksen perusteet säilytettäisiin valtiokonttorissa ministeriön lukuun.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yritysten määräaikaisesta kustannustuesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sovelletamisala

Tässä laissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID19-pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaista valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kustannustuki*).

Lakia ei sovelleta maatalouden alkutuotannon, kalatalouden sekä vesiviljelyalan yritystoimintaan. Lakia sovelletaan kuitenkin sellaiseen maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävään tukeen, jota ei siirretä osittain tai kokonaan alkutuottajille ja jonka määrää ei vahvisteta alkutuottajilta ostettujen tuotteiden tai asianomaisten yritysten markkinoille saattamien tuotteiden hinnan tai määrän perusteella.

Kustannustukeen ja Valtiokonttorin toimintaan sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001).

2 §

Kustannustuen myöntämisen yleiset edellytykset

Valtiokonttori voi myöntää yritykselle hakemuksesta kustannustukea 1 päivän huhtikuuta ja 31 päivän toukokuuta 2020 väliseltä ajalta (*tukikausi*), jos:

- 1) yrityksen päätoimiala 1 päivänä huhtikuuta 2020 kuuluu tuen piiriin;
- 2) yrityksen huhtikuun tai tukikauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto on yli 30 prosenttia pienempi kuin vertailuajankohdan keskimääräinen liikevaihto;
- 3) yrityksen vertailuajankohdan liikevaihto on ollut vähintään 20 000 euroa;
- 4) yrityksen 5 §:n mukainen kustannustuki ylittää 2 000 euroa ja
- 5) yritystä ei koske mikään 6 §:ssä säädetyistä kustannustuen myöntämisen esteistä.

Valtiokonttori voi yrityksen osoittamista erityisen painavista, COVID19-pandemiaan liittyvistä syistä poiketa 1 momentin 1 kohdasta.

3 §

Kustannustuen piiriin kuuluvat toimialat

Kustannustuen piiriin kuuluvat ne toimialat, joiden huhtikuun 2020 liikevaihto on vähintään 10 prosenttia pienempi kuin vertailuajankohdan keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto. Vertailuajankohdalla tarkoitetaan ajanjaksoa 1 päivästä maaliskuuta 30 päivään kesäkuuta 2019.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään toimialat, jotka 1 momentin mukaan kuuluvat tuen piiriin.

4 §

Kustannustuen määräytymisperusteet

Yritykselle voidaan myöntää kustannustuki tukikaudelta 5 §:ssä säädetyn kaavan mukaisesti seuraavien tekijöiden perusteella:

1) yrityksen huhtikuun liikevaihto tai kuukausikohtainen liikevaihto keskimäärin tukikaudelta yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*tukikauden liikevaihto*);

2) yrityksen kuukausikohtainen liikevaihto keskimäärin 1 päivästä maaliskuuta 30 päivään kesäkuuta 2019 yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*vertailuajankohdan liikevaihto*);

3) tukikaudelta maksetut yrityksen työntekijöiden palkkauskulut tulorekisterin tietojen mukaan (*tukikauden palkkauskulut*);

4) yrityksen ilmoittamat tukikauden kiinteät kulut (*tukikauden kiinteät kustannukset*), joihin luetaan vuokratulot ja muut kulut omassa käytössä olevasta kiinteistö-omaisuudesta, laite- ja esinevuokrat, käyttöoikeuskorvaukset sekä lisenssimaksut;

5) yritykselle myönnettyt muut Euroopan komission päätöksen (SA.56995(2020/N)) mukaiset tuet ja COVID19-pandemiaan liittyvät vakuutuskorvaukset.

Jos yritys on aloittanut toimintansa 1 päivänä maaliskuuta 2019 tai myöhemmin, vertailuajankohdan liikevaihtona pidetään yrityksen kuukausikohtaista liikevaihtoa keskimäärin 1 päivästä tammikuuta 29 päivään helmikuuta 2020 yrityksen tekemien arvonlisäilmoitusten mukaan.

5 §

Kustannustuen määrä

Kustannustukea myönnettäessä tuen määrä lasketaan tukikaudelta siten, että tämän pykälän 2 momentissa säädetyn laskelman osoittamasta määrästä vähennetään 3 momentissa säädetyllä tavalla muut yrityksen saamat, COVID19-pandemian vaikutusten lieventämiseen tarkoitettut tuet. Myönnettävä kustannustuki voi kuitenkin olla enintään 500 000 euroa yritystä kohti. Korvaukseen oikeuttavat kiinteät kustannukset eivät saa ylittää kuukausitasolla puolta yrityksen vertailukuukausien keskimääräisestä liikevaihdosta.

Kustannustuen määrä ennen 3 momentissa tehtäviä vähennyksiä lasketaan seuraavalla kaavalla, jossa liikevaihto tarkoittaa kyseisen ajankohdan keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa:

$$\text{määrä} = \left(\frac{\text{vertailuajankohdan liikevaihto} - \text{tukikauden liikevaihto}}{\text{vertailuajankohdan liikevaihto} + \text{tukikauden palkkauskulut}} - 0,3 \right) \times (\text{tukikauden kiinteät kustannukset})$$

Kustannustukea myönnettäessä otetaan 2 momentin perusteella määräytyvästä määrästä vähennyksenä huomioon:

1) kunnan 1 päivän huhtikuuta 2020 jälkeen myöntämä yksinyrittäjätuki ja muu COVID19-pandemian vaikutuksia lieventämään tarkoitettu tuki;

2) Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 7 päivästä huhtikuuta 31 päivään joulukuuta 2020 myöntämästä, COVID19-pandemian aiheuttamasta markkina- ja tuotantohäiriötilanteen tilanneanalyysiin ja kehittämistoimenpiteisiin tarkoitettua tuesta 70 prosenttia;

HE 91/2020 vp

3) Business Finlandin 19 päivästä maaliskuuta 31 päivään joulukuuta 2020 myöntämästä, COVID19-pandemian aiheuttamasta markkina- ja tuotantohäiriötilanteen esiselvityksiin ja kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetusta tuesta 70 prosenttia;

4) ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä annetun lain (403/2020) mukaan myönnetty tuki, sekä

5) muu kuin 1—4 kohdassa tarkoitettu COVID19-pandemian vaikutuksia lieventämään säädetty, valtion talousarviossa osoitettu tuki ja COVID19-pandemiaan liittyvä vakuutuskorvaus.

6 §

Kustannustuen myöntämisen esteet

Kustannustukea ei myönnetä yritykselle, joka on ollut 31 päivänä joulukuuta 2019 tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys.

Kustannustukea ei myönnetä myöskään, jos:

1) yritys ei ole merkittynä ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:ssä tarkoitettuun ennakkoperintärekisteriin;

2) yritys on laiminlyönyt verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden;

3) yrityksellä on verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 3 aluvussa tarkoitettuun verovelkarekisteriin merkityjä verovelkatietoja;

4) yrityksellä on maksamattomia veroja perittävänä ulosotossa; tai

5) yritys on asetettu konkurssiin tai sitä koskeva konkurssiin asettamista koskeva asia on viireillä tuomioistuimessa.

7 §

Kustannustuen hakeminen

Hakemus tuen saamiseksi tulee tehdä Valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 2020.

Yrityksen on hakemuksessaan annettava tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset kultakin tukikaudelta. Yrityksen on esitettävä hakemuksessaan tuen käsittelemiseksi riittävät tiedot:

1) tuen myöntämisen edellyttämistä kustannuksista;

2) jo myönnettyistä valtion tuista;

3) mahdollisista korvauksista, jotka perustuvat yksityisiin vakuutuksiin, sekä siitä, että sillä ei ole 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taloudellisia vaikeuksia.

8 §

Hakemuksen käsittely ja päätöksenteko

Valtiokonttori antaa ratkaisun hakemukseen ensisijaisesti hakemuksessa ilmoitettujen ja muilta viranomaisilta saamiensa tietojen perusteella. Valtiokonttori valvoo 1 pykälässä tarkoitettua Euroopan komission päätöksen mukaisen tuen yritys kohtaista enimmäismäärää.

9 §

Muutoksenhaku

HE 91/2020 vp

Päätökseen kustannustuesta saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Päätös saadaan panna täytäntöön oikaisuvaatimuksesta huolimatta.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

10 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaisten kesken

Valtiokonttorilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tukihakemusten käsittelemiseksi ja tarkastamiseksi välttämättömiä tietoja valtionavustuslain 31 § nojalla.

Lisäksi Verohallinto luovuttaa Valtiokonttorille salassapitosäännösten estämättä tuen kohteena olevien yrityksen tunnistetiedot ja Verohallinnon tiedossa olevat yritysten tilinumerot sekä seuraavat tuen myöntämiseksi, maksamiseksi ja valvomiseksi tarpeelliset tiedot:

- 1) yrityksen arvonlisäverotustaan varten ilmoittama myynti;
- 2) yrityksen ilmoittamat palkkatiedot;
- 3) verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnit;
- 4) Verohallinnon ylläpitämässä ennakkoperintärekisterissä olevat merkinnät;
- 5) tiedot Verohallinnon ylläpitämästä verovelkarekisteristä;
- 6) verovelka, joka on lähetetty perittäväksi ulosottotoimin;
sekä
- 7) muut kuin 1—6 kohdassa tarkoitetut tuen myöntämiseksi, maksamiseksi ja valvomiseksi välttämättömät tiedot.

11 §

Kustannustuen määrään perustuva rajoitus varojenjaolle

Yritykselle tämän lain nojalla myönnetyn tuen määrä vähentää päätyväältä tilikaudelta laadittavassa tilinpäätöksessä varojenjakoön käytettävissä olevaa vapaata omaa pääomaa, jollei yritys palauta saamaansa tukea valtiolle ennen tilinpäätöksen vahvistamista.

12 §

Viranomaistehtävät

Valtiokonttori myöntää ja maksaa hakemuksen perusteella kustannustuen sekä vastaa kustannustuen takaisinperinnästä.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä valtiovarainministeriö arvioivat kustannustuen vaikutukset ja mahdolliset muutostarpeet välittömästi, kun riittävä tietopohja tuen vaikutuksista on saatavissa.

13 §

Avustusrikokset

Avustusrikoksista säädetään rikoslain (39/1889) 29 luvun 5—7, 7 a ja 8 §:ssä.

14 §

Voimaantulo

HE 91/2020 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020 asti.

Helsingissä 5.6.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä